

ตำนานพระพุทธรูปสำคัญ

ประกอบภาพ

พิมพ์ในงานปลงศพ

ขุนอนุสรศุภกิจ (บุญ ทพพนธ์)

เมื่อขวอกจตุวาศก พ.ศ. ๒๔๗๕

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ ศรีหงส์

คำนำ

การฉาปนกิจศพ ขุนอนุสรศุภกิจ (บุญ ทัพพันธ์)
มานักถึงพระพุทธอรปอนเป็นเจตยทเคารพฝ่ายพระพุท
ศาสนา ว่าเป็นสิ่งสำคัญล้าเลิศประเสริฐยิ่งนัก ซึ่ง
มีผู้ชาสักการะเคารพนบถอเป็นอนมาก ทงพระ
มหา กษัตราธิราชเจ้าหลายพระ องค์มา ไต่ทรง
สถาปนาทำนุบำรุงเป็นพุทศาสนา ปลมภ์ ทงเป็นวิถ
ปชนยสำคัญอนวิเศษและศกตลตทท จึงตำรว่าน่าจะ
ทำชนให้ เป็นทรทเห็น ทงเป็นเรองราวของพระพุท
ศาสนาส่วนหนงซง มีผู้เรองราวอยู่บ้างแต่ยังมีผู้มาก
นัก ควรจะนำตำนานเรองราวของพระพุทอรปสำคัญๆ
นเผยแพร่ให้แพร่หลาย และทงเป็นเครื่องหมายให้
เชิดชูในความกตัญญู กตเวทิตาคุณด้วยอีกส่วนหนง
จึงนำตำนานย่อๆ พอเป็นเครื่องประดับประ กอบกับ
ภาพชนเป็นของชำร่วย ให้คณะหมู่ญาติมิตรทงหลาย

ที่อุทิศสำหรับจิตที่ยินดีมาช่วยในการฉาปนกิจ ซึ่งเป็น
ทางไว้อาลัยครั้งสุดท้ายแก่ผู้ล่วงลับ เป็นปูพพเปตพลี
จะไต่ทราบไต่เห็นเป็นตระกูลและเป็นประโยชน์ต่อไป
ทั้งผู้ล่วงลับไปก็ไต่สนใจอยู่ในเรื่องเหล่านี้เป็นนิตย์

ขออุทิศส่วนบุญกุศลนี้ให้แก่คุณอนุสรศุภกิจ (บุญ
ทัฬหณี) ผู้ล่วงลับไปนั้น และสรรพสัตว์ในอนันต
จักรวาล จงเป็นปัจจัยสืบไปในกาลโน้นเถิด

อนึ่งขออภัยในความบกพร่องทั้งหลายแก่ท่านผู้
ไต่พบไต่เห็นหนังสือหรือภาพในเล่มนี้ด้วย.

นางอนุสรศุภกิจ (เสี้ย ทัฬหณี)

ขุนอนุสรศุภกิจ (บุญ ทัพพันธ์)

ประวัติสังเขป

ขุนอนุสรณ์ภักดิ์ (บุญ ทัพพันธ์) บิดาชออำ
มารดาชอคร้าม เกิดณวันพุธ เดือน ๗ แรม ๑๕ ค่ำ
ขมะแม ตรงกับวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๒๖
ที่บ้านตำบลปากเพรียว อำเภอปากเพรียว จังหวัด
สระบุรี

เมื่อเป็นเด็กได้ศึกษาอักษรสมัยในสำนักวัดปาก
เพรียวและวัดศาลาแดง ที่ตำบลปากเพรียว สำเร็จ
การศึกษแล้ว ได้สมัครเข้ารับราชการเป็นเสมียน
ฝึกหัดอยู่ที่ศาลจังหวัดสระบุรี ถึง พ.ศ. ๒๔๔๘
ได้อุปสมบทอยู่ที่วัดปากเพรียว ๑ พรรษา แล้วย้าย
มาศึกษาเล่าเรียนที่เพ็ญสมณกิจอยู่วัดทองธรรมชาติ
จังหวัดธนบุรี พอสมควรแก่ภาวะ เมื่อลาสิกขาแล้ว
ได้สมัครเข้ารับราชการเป็นเสมียนอยู่ในกรมสรรพากร

ใน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๘ และไต่เลือนหน้าที่ขึ้นไป
 โดยลำดับ จนไต่มาเป็นสมุหบัญชีอำเภอนางเลิ้ง
 เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ อาศัยความดีความชอบที่มีความ
 อุตสาหะปฏิบัติราชการมาเป็นที่เรียบร้อย จนได้รับ
 ประทานเป็นขุนอนุสรคุณกิจ เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม
 พ.ศ. ๒๔๕๘ และรับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์
 ตริในสังกัดเดียวกัน ครั้น พ.ศ. ๒๔๕๘ ไต่ย้ายจาก
 อำเภอนางเลิ้งไปประจำอยู่อำเภอบางกอกน้อย

ขุน อนุสรคุณกิจ ผู้นี้มีอุปนิสัยรักอาชีพทางค้า
 ของเก่ายิ่งกว่าทำราชการ ขอนมทอ้างให้เห็นไต่ว่า
 เมื่อเวลาที่ขุนอนุสรคุณกิจยังรับราชการอยู่ ไต่ใช้เวลา
 เวลาเหลือ ออกจากราชการ เทียบคบหาสมาคมกับท่านที่มี
 ความรู้ความชำนาญในเรื่องของเก่า และทั้งไต่แสวง
 หาของเหล่านั้นไปด้วย จนประมาณตนไต่ว่ามี
 ความรู้พอที่จะประกอบอาชีพทางนี้ไต่แล้ว จึงไต่ลา
 ออกจากราชการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ ซึ่งเวลานั้น

ไตรยพระราชนิพนธ์เงินเค็มน้อย ๕๐ บาทแล้ว รวม
 เวลาที่ไตรยราชการมาราว ๑๐ ปีเศษ ตั้งแต่นั้น
 ขุนอนุสรณ์ภักดิ์ จึงได้ทำเนียรอาชีพทางค้าของเก่าด้วย
 ความรู้และความอุตสาหะพยายามตลอดมา จนการค้า
 ขายได้เจริญขยายฐานะขึ้นได้อย่างรวดเร็วมาโดย
 ลำดับ นับว่าทำตนให้มีหลักฐานะขึ้นได้ตั้งปรกติอยู่
 ในยศนี้ และเป็นต้นขบวนหน้าแถวแก่ชนทุกชั้น ตลอด
 ทั้งเจ้านายหลายพระองค์ที่ ได้ทรงชอบพอนับถือเสมอ
 มา นับว่าเป็นพ่อค้าซื้อขายของเก่าที่มีชื่อเสียงสำคัญ
 คนหนึ่ง

ขุนอนุสรณ์ภักดิ์ ได้ทำการสมรสกับนางสาวเสี้ย
 เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ เกิดบุตรด้วยกัน ๓ คน คือ

๑.	เด็กชายอ้อม	ที่พนมรุ	เวลานมอายุ	๖	ขวบ
๒.	”	หญิงสิน	”	”	๕ ”
๓.	”	”	อารี	”	๓ ”

เมื่อวันที ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๔ ขุนอนุสร
 ศุภกิจ บัวยเป็นโรคปอดอักเสบ ไข้หาแพทย์รักษา
 พยาบาลอย่างคตที่สุด ที่สามารถจะทำได้ แต่อาการ
 มีแต่ทรงกยทรุด และไข้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที ๑๒
 กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๔ คำนวณอายุได้ ๔๘ ปี

สารบาญรูป

หน้า

๑	พระพุทธชฎีมากรแก้วมรกต	๑๒-๑๓
๒	พระพุทธชฎีขจรรัตน์	๒๑-๒๒
๓	พระพุทธชินสีห์	๒๓-๒๔
๔	พระพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก	๒๘-๒๙
๕	พระพุทธสิหิงค์	๓๑-๓๒
๖	พระพุทธนรสีห์	๓๓-๓๔
๗	พระมงคลบพิตร	
	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๓๕-๓๖
๘	พระพุทธเทวปฏิมากร	๓๖-๓๗
๙	พระศรีสากยมุนี	๓๙-๔๐
๑๐	พระพุทธตรีโลกเชษฐ์	๓๙-๔๐
๑๑	พระพุทธธรรมิศรราช	๔๑-๔๒

ม

๑๒	พระพุทธชนนภูมิตรี	๔๑-๔๒
๑๓	พระพุทธชองศิริส	๔๑-๔๒
๑๔	พระร่วงโรจนฤทธิ์	๔๔-๔๕
๑๕	พระพุทธรัตนตรัยนายก	๔๔-๔๕
๑๖	พระเสวสุตมมุนี	๔๔-๔๕
๑๗	พระอิฎฐ์จารส	๔๗-๔๘
๑๘	พระเสวริม	๔๗-๔๘
๑๙	พระพุทธรูปโยราณ	ในวิหารคต
	วัดเขมุนจมขพิตร	๔๗-๔๘
๒๐	พระคันทวารราชสุ	จังหวัดนครปฐม ๕๐-๕๑

มูลเหตุที่จะเกิดมีพระพุทธรูป

มีเรื่องราวในหนังสือบางฉบับกล่าวไว้ว่า เมื่อ
ครั้ง พระพุทธองค์ เสด็จขึ้นไป เทศนาโปรด พระ
พุทธมารดา บนดาวดึงส์เทวโลกตลอดเทศ-
กาลพรรษาหนึ่ง พระเจ้าบิสมเสนทิโกศลมหา
กษัตริย์แผ่นดินโกศลราชรัฐ ผู้มีความบิตเดื่อม
ใสในพระองค์มาก มิได้เห็นพระพุทธรองค์ช่า
นาน มีความรำลึกนึกถึง จึงได้สร้างพระ
พุทธรูปขึ้นไว้ เพื่อนมัสการบูชาแทนต่างพระองค์
ข้อความพิสดารถึงกับว่า พระพุทธรูปพระองค์นั้น
เทศนาแทนพระพุทธรองค์ได้ แลในขณะพระ
พุทธองค์ เสด็จ กลับ ลง มา จาก ดาว ดึงส์เทวโลก
พระพุทธรูปเห็นพระพุทธรองค์เสด็จมา จึงลง

อาสนะมาเผ่ากราบพระศาสดา พระศาสดาจึงตรัส
 ว่า พระองค์จะมากราบพระตถาคตไม่สมควร
 เพราะต่อไปภายหน้า พระพุทธรูปเจ้าจะเป็นผู้
 ประทาน รัับพระศาสนา ของพระตถาคตเจ้าสืบไป
 เนื้อความตามทักกล่าวมานี้ ผู้ที่ศึกษาคติ
 โบราณวรรณคดีที่เป็นนักปราชญ์ พิสูจน์ตรวจค้น
 เอาเค้าเงื่อนของเรื่องราวนี้ เห็นว่าไม่ปรากฏว่ามี
 หลักฐาน มีในเนื้อความของพระราชพงศาวดาร
 ฉบับพระราชหัตถ์เลขา กับคำอธิบายของพระ
 เจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ
 กล่าวไว้ว่า บรรดาพุทธเจดีย์ ในพระพุทธศาสนา
 นอกจากพระไตรสรณาคมน์ เป็นของเกิดขึ้น
 เมื่อพระพุทธองค์ เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว
 ทงสิ้น ถึงมีความว่า เมื่อพระพุทธศาสนา
 ล่วงได้ประมาณ ๒๐๐ ปี มีพระมหากษัตริย์ราช
 พระองค์หนึ่งทรงพระนามว่า พระเจ้าอาเด็ก

ซานเดอร์เสวยราชสมบัติอยู่ในประเทศกรีก แต่
 ก่อนเรียกว่าชาวโยนิก พระองค์มีอำนาจสามารถ
 แผ่พระราชอาณาจักรมาถึงชายเขตต์ประเทศ
 อินเดียนแลประเทศเปซวาร์ ซึ่งเป็นประเทศอยู่
 ในทิศตะวันตกเฉียงเหนือ แต่ครั้งนั้นมาพวก
 ชาวโยนิก จึงได้มาตั้งภูมิลำเนาอยู่ในอาณา
 เขตต์เหล่านั้นมาก พวกโยนิกนั้นเป็นชาติกรีก
 เคยนับถือเทวดาเป็นลัทธิเดิมมา คือถือว่าสิ่ง
 ไต ๆ ย่อมมีเทวดารักษา จึงเป็นประเพณีของ
 พวกนั้นมา เมื่อพวกนั้นไปอยู่ถิ่นใด ก็นับ
 รูปเทวดาที่นับถือไว้สักการบูชาเป็นสรณะที่พึ่ง
 ของตนณถิ่นนั้น ครั้นนานมาเมื่อพระเจ้าอเล็ก
 ซานเดอร์ที่วงศ์ตแล้ว มาเมื่อราว พ.ศ. ๒๓๐
 พระเจ้าอโศกบิษัฏที่สี่พระเจ้าแผ่นดินมคธ เรียก
 ตามนามย่อว่าพระเจ้าอโศก พระองค์ทำสงคราม
 ได้ความชำนะ มีอำนาจแผ่พระราชอาณาเขตต์

ไว้ได้เป็นอันมาก จนแผ่นดินภาคข้างใต้ไป
 จดเมืองกาลิงคราชรัฐ เมื่อพระองค์ทำยุทธสงคราม
 กับประเทศกาลิงคราชรัฐ ได้ทอดพระเนตร์การ
 รบพุ่งครั้งนั้น เห็นซากอสุภพวกกาลิงคราชรัฐถูก
 ฆ่าฟันกันตายเป็นจำนวนแสน ๆ ก็เกิดสังเวช
 สลดพระหฤทัยดำริหาว่า การที่พระมหากษัตริย์
 แสวงหาเกียรติยศแลอาณาเขตต์ เป็นที่น่า
 สังเวชยิ่งนัก ด้วยทำให้มนุษย์ต้องเดือดร้อน
 ลำบากล้มตายหาควรไม่ แต่นั้นพระเจ้าอโศก
 ก็เกิดเลื่อมใส เห็นจริงในพระพุทธศาสนายิ่งนัก
 จึงเลิกทำศึกสงคราม ขวนขวายแต่ในการที่จะ
 ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เป็นธรรมต่อมา จน
 ปราบกฏพระนามว่า พระเจ้าศรีธรรมมาโศกราช
 ต่อมาพระองค์ทรงอุปถัมภ์ภักยกพระศาสนาขึ้นเป็น
 ประธาน ทรงสร้างพระธรรมวินัยยกสังคายนาย
 แลสอนพระพุทธศาสนาให้แพร่หลายไป นา ๆ

ประเทศ กับทรงอาราธนาให้พระสงฆ์ไปเที่ยว
โปรดสัตว์ประกาศสอนพระศาสนา จนประเทศ
ต่าง ๆ นิยมนับถือพระพุทธศาสนาทั่วไปในครั้ง
นั้น แม้แต่ภายหลังพระเจ้าอโศกมหาราช
สวรรคตแล้ว พระพุทธศาสนาก็ยังแพร่หลาย
ไปบุลย์ตลอดทั่วประเทศ ที่พระองค์อาราธนาให้
พระสงฆ์เจ้าไปสอนพระศาสนาประดิษฐานไว้ มี
แว่นแคว้นแดนคันธารราชรัฐเป็นต้น

ต่อมาจนประมาณ พ.ศ. ๖๒๐ ปี พระเจ้า
กนิษกะตั้งราชธานีอยู่ เมืองบรูษนคร หรือที่
เรียกว่าเมืองเปชวาร์ ในแว่นแคว้นคันธารราชรัฐ
พระองค์มีอำนาจสามารถ แผ่พระราชอาณาเขตต์
เข้ามาถึงมคธราชรัฐ พระเจ้ากนิษกะพระองค์นั้น
มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามาก เป็น
พุทธศาสนูปถัมภกดุจพระเจ้าอโศก ทำนุบำรุง
สังฆมณฑลให้รุ่งเรือง แลทรงสร้างเจดีย์ฐาน

ต่าง ๆ ฝ่ายประชาชนในประเทศนี้ที่เป็น
ชาวโยนก ซึ่งมาตั้งภูมิลำเนาไว้ครั้งพระเจ้า
อาเต็กซานเคอร์ ซึ่งเคยสร้างรูปเทวดาเป็นที่
เคารพนับถือกัน บางพวกก็ถือลัทธิเดิม บาง
พวกก็มีความเชื่อถือในพระพุทธศาสนาแต่ครั้ง
พระเจ้าอโศกแผ่พระศาสนามาก็มิ พวกที่
เขารดถือพระพุทธศาสนา ก็มีได้เป็นรูปเทวดา
บูชาอย่างเดิม กลับสร้างพระพุทธรูปไว้สักการะ
บูชาแทน พระพุทธรูปเป็นตัวอย่างมา พระ
เจ้ากนิษกะผู้ทรงอนุภาพ ประสงค์จะให้พระ
ศาสนามุ่งเรืองไปทั่วทิศ พระองค์มีความ
เลื่อมใสศรัทธา จึงให้สร้างพระพุทธรูปศิลา เป็น
อันมาก ให้อัญเชิญส่งมอบหมายไปนา ๆ
ประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา เพื่อปราถนาแผ่
พระพุทธรูปเจ้าให้รุ่งเรืองไปในเบื้องหน้า เหมือน
พระเจ้าอโศกอาราธนาพระอริยสงฆ์ให้ช่วยกระทำ

กิจแผ่พระพุทธศาสนา   จึงมีพระพุทธรูปแต่
 นั้นมา   เรียกพระนามตามขอประเทศซึ่งทำมา
 แต่เดิมว่า   พระคันธารราษฎร์มาแต่ครั้งนั้น
 ครั้นต่อ ๆ มาผู้ใดใครเห็นพระพุทธรูปเข้า ก็
 เป็นที่นิยมพอใจกันต่อ ๆ มา   จึงเป็นเหตุให้
 เกิดศรัทธาเลื่อมใสในการสร้างพระพุทธรูปกันมา
 มากจน   ภายหลังจึงเกิดความคิดย้ายเป็น
 แบบอื่นกันต่อไป   สุดแต่ช่างจะประดิษฐ์ คิดทำ
 ให้งดงาม   ตามเนื้อเรื่องในพระพุทธประวัติ
 เป็นปาง ๆ ดังนี้   พระพุทธรูปจึงได้สร้างด้วย
 แบบต่าง ๆ กันต่อมาด้วยประการฉะนี้

ในประเทศสยามเรา   ก็มีพระพุทธรูปอัน
 ประกอบด้วยลักษณะงดงาม   แลเป็นพระพุทธรูป
 สำคัญ ซึ่งสมเด็จพระมหากษัตริราชเจ้าประเทศ
 เขตต์ชั้นที่ ทรงตั้งพระทัยบำเพ็ญการกุศลได้ทำนุ
 บำรุงพระพุทธศาสนา   เป็นพุทธศาสนูปถัมภก

ทรงทำนุบำรุงศาสนาให้รุ่งเรือง ทรงสร้างพระ
 พุทธรูปบ้าง ทรงอัญเชิญอาราธนามาปฏิสังขรณ์
 บ้าง ซึ่งประดิษฐานไว้ในพระอารามต่างๆ ทั้ง
 ได้ถวายพระนามไว้เป็นอันมาก ดังได้นำพิมพ์
 พระพุทธรูปมาให้เห็นเป็นที่ทราบกัน ในหนังสือ
 เต็มหน้าตามหมอยุ่บ้าง ก็ได้บรรยายเรื่องย่อๆ
 พอทราบไว้ตามความรู้ ความเห็นเป็นเค้าๆ ดัง
 ต่อไปนี้คือ

พระพุทธมหามณเฑียรตบปฏิมากร (แก้วมรกต)

ตามตำนานพระแก้วมรกต

ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงพระราชนิพนธ์สำหรับอภิลักขณ์อ่าน ในพระ
อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วันสวดมนต์
เย็นพระราชพิธีศรีสังฆทานกาล ตอนประกาศ
ตำนานพระมหามณเฑียรตบปฏิมากรนั้น มีความว่า

จะขอเริ่มคำประกาศ พระมหามณเฑียรตบปฏิ-
มากรนี้ มีเรื่องในหนังสือตำนานโบราณแต่ง
เป็นภาษามคธไว้ เรียกชื่อว่ารัตนพิมพวงศ์ เล่า
เรื่องเดิมของพระพุทธรูปแก้วพระองค์นั้นสืบมา มี
ใจความในตำนาน พระมหามณเฑียรตบปฏิมากร นั้น
ข้างต้นว่า เทวดาสร้างถวาย พระอรหันต์องค์
หนึ่งมีนามว่า พระนาคเสนเถร ในเมือง
ปาตลีบุตร จึงพระนาคเสนเถรผู้เป็นพระอรหันต์

อันมีฤทธิ์ สำเร็จด้วยอภิญา ไค้อธิษฐาน

อาราธนาพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระพุทธ

เจ้า ให้ประดิษฐานอยู่ในองค์พระมหามณเฑียรตน-

ปฏิมากรถึง ๗ พระองค์ คือในโมฬีพระองค์หนึ่ง

ในพระนลาตพระองค์หนึ่ง ในพระอุระพระองค์

หนึ่ง ในพระอังษาทองข้าง ๒ พระองค์ ใน

พระชานุทองข้าง ๒ พระองค์ เป็น ๗ พระองค์

ดังนี้ เนื้อแก้วกบฏมิดชิดสนิทเป็นเนื้อเดียว

ดั้งเดิม ไม่มีแผลมีช่องแลเห็นตลอดเข้าไปเลย

พระมหามณเฑียรปฏิมากรอยู่ในเมืองนั้น แล้ว

ตกไปอยู่เมืองลังกาทวีป แล้วตกมาเมืองกัมโพชา

เมืองศรีอยุธยา เมืองตะไคว้ เมืองกำแพงเพชร

แล้วภายหลังตกไปอยู่ในเมืองเชียงราย

ก่อนไปมีข้อความแจ้งอยู่ในหนังสือพงสาวดาร

เล่าว่า แล้วตกมายังเมืองนครลำปางถึง ๓๒ ปี

แล้วตกไปอยู่เมืองนครเชียงใหม่ได้ ๔๔ ปี

แล้วตกไปอยู่ เมืองหลวงพระบาง ๑๒ ปี เจ้า
 ไชยเชษฐาเจ้าเมืองหลวงพระบาง ย้ายราชธานี
 ลงไปตั้งอยู่ เมืองเวียงจันทน์ พระแก้วมรกต
 จึงไปประดิษฐานอยู่ เมืองเวียงจันทน์ตั้งแต่นั้นมา
 ถึง ๒๑๔ ปี ถึงพ.ศ. ๒๓๒๑ เมื่อรัชกาลพระ
 เจ้ากรุงธนบุรี เกิดการสงครามขึ้น ระหว่าง
 กรุงธนบุรีกับกรุงศรีสัตนาคนหุต ครั้นนั้นพระ
 บาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เสด็จดำรง
 พระยศ เป็น สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก ได้
 เป็นจอมพลขึ้นไปตีกรุงศรีสัตนาคนหุต ได้
 เมืองเวียงจันทน์แล้ว จึงเชิญพระแก้วมรกต
 ลงมายังกรุงธนบุรี พระเจ้ากรุงธนบุรีให้มีการ
 สมโภช แล้วโปรดให้ประดิษฐานไว้ในโรง
 พระแก้ว ในบริเวณพระราชวังเดิมกรุงธนบุรีนั้น
 ครั้น พระบาท สมเด็จพระพุทธยอดฟ้า จุฬาโลก
 ทรงสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ ฯ โปรดให้สร้าง

พระอารามชั้นไว้ในพระราชวัง เป็นที่ประดิษ
 ฐานพระแก้วมรกตด้วย เมื่อช้านพ.ศ. ๒๓๒๕
 ครั้นสำเร็จแล้วจึงโปรดให้เชิญพระแก้วมรกตแห่
 มาประดิษฐาน ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตน-
 ศาสคาราม (วัดพระแก้ว) จนทุกวันนี้ ตำนาน
 พระพุทธรูปพระองค์นี้ มีเรื่องพิสดารแจ้งอยู่
 ในหนังสือรัตนพิมพวงศ์ แดงพงศาวดาร แด
 ตำนานพระพุทธรูปสำคัญ กับสมุดภาพเรื่อง
 พระพุทธมหาปฎิมากรอยู่แล้ว ถ้าอยากทราบ
 เรื่องราวอย่างละเอียด หรือรูปภาพอย่างพิสดาร
 ก็แจ้งอยู่ในตำนาน หรือหนังสือ แดงสมุดภาพ
 ดังกล่าวมาให้ทราบนี้แล้ว

พระพุทธรูปยวรัตน์

พระพุทธรูปยวรัตน์ พระพุทธรูปปฏิมากรแก้ว
ผลก่องคนเนอแก้วศิลาแท่งใหญ่ เดิมจะได้
มาจากไหน, สร้างที่ไหน, แลใครเป็นผู้สร้าง
ไม่ปรากฏ เนอแก้วอย่างนี้ อย่างที่ช่างเรียกว่า
บุษยนาขาวหรือเพชรนาขาว ขนาดสูงแต่ทับ
เกษตร์ถึงสุดปลายพระจุฬาราชตุ ๑๒นิ้ว๒กระเบียด
(อัญมณาค) หน้าตักระหว่างพระชานูทั้งสอง
กว้าง ๕ นิ้ว ๔ กระเบียด ทรวดทรงองค์พระ
มีพระลักษณะงดงาม ตามตำนานพระแก้วผลก
่องคน สืบรู้ต้นเรื่องได้แต่เพียงว่า มีผู้พา
หนักย้ายไปซ่อนไว้ในถ้ำเขาสมบ็อยนายอื่น แขวง
เมืองนครจำปาศักดิ์ ตามตำนานพระพุทธรูป
สำคัญขอพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรง

ราชานุกาพ ทรงเรียบเรียงไว้ มีใจความตาม
 เรื่องราวของพระพุทธรูปพระองค์นั้นว่า คงเป็น
 องค์เดียวกับพระแก้วขาว ตามตำนานโยนก
 กล่าวไว้ว่า พระอรหันต์องค์หนึ่งได้แก้ว
 มาจากจันทรเทวบุตร แล้วให้พระวิศณุกรรม
 สร้างเป็นพระพุทธปฏิมาขึ้น แล้วบรรจุพระ
 บรมธาตุไว้ที่พระเมาฬีพระองค์หนึ่ง พระนลาต
 พระองค์หนึ่ง พระโอษฐ์องค์หนึ่ง แลพระอุระ
 องค์หนึ่ง ได้ประดิษฐานอยู่ที่กรุงละโว้ชานาน
 จนถึงนางจามเทวีธิดากรุงละโว้ ได้ขึ้นไปครอง
 เมืองหริภุญไชย จึงเชิญพระแก้วขาวขึ้นไปไว้
 ด้วย จนถึงแผ่นดินพระเจ้าติโลกราช พ.ศ.
 ๒๐๑๑ จึงเชิญไปไว้เมืองเชียงใหม่กับพระแก้ว
 มรกต แล้วพระไชยเชษฐาพระเจ้าเชียงใหม่
 ต่อมาจึงเชิญพระแก้วมรกตกับพระแก้วขาวไป
 ไว้เมืองหลวงพระบางเมื่อ พ.ศ. ๒๐๕๕ พระ

แก้วขาวอยู่ที่เมืองหลวงพระบางตลอดมา เมื่อ
 พระเจ้าไชยเชษฐาอพยพหนีพระเจ้าหงสาวดี ลง
 ไปอยู่เมืองเวียงจันทน์เมื่อ พ.ศ. ๒๑๐๗ นั้น ก็
 เชิญเอาแต่พระแก้วมรกตไป หาได้เชิญพระ
 แก้วขาวไปด้วยไม่ จึงมีผู้พาหนีไปซ่อนไว้ให้
 พนภัยที่ถ้ำเขาสมบ็อย คงอยู่ที่นั่นไม่นาน ต่อ
 มามัมพราน ๒ คน ซอพรานทั้งพรานเทิงไปพบ
 เข้า รู้ว่าเป็นของวิเศษ แต่สำคัญว่าเป็น
 เทวรูป จึงไปเส้นสรวงบวงบนเนื่อง ๆ ภายหลัง
 คึดกันจะเชิญมารักษาไว้ที่บ้านเรอน จึงเอาเชือก
 ผูกพระแก้วแขวนมากับคันทันน้ำไม้ เวลาเดินมา
 แก้วที่พระกรรมเบองขวากระทบกับคันทันน้ำไม้รีไป
 หน่อยหนึ่ง พระแก้วอยู่ที่บ้านพรานทั้งสอง
 ตลอดมา

เวลานั้นพระเจ้าชัยกุมารได้เป็นเจ้านครจำปา
 สักดิ์ ได้ทราบความจากพ่อค้าที่ไปเที่ยวซอหนึ่ง

ชชเขาสัตว์ว่า มพระแก้ววิเศษอยู่องค์หนึ่งที
 บ้านพรานทั้งสองคน เจ้าชัยกุมารจึงให้ไปว่า
 กับพรานได้แล้วเชิญพระแก้วมา เห็นเป็นพระ
 พุทธปฏิมากรอันวิเศษ จึงให้สร้างวิหารประ
 ดิษฐานไว้เป็นที่บูชาในเมืองนครจำปาศักดิ์ สมัย
 นั้นกรุงธนบุรีเป็นราชธานี แต่ไม่ทราบเรื่องพระ
 แก้วผลึกองค์นี้ เมื่อกองทัพไทยยกไปถึงเมือง
 นครจำปาศักดิ์ เพื่อไปตีกรุงศรีสัตนาคนหุต
 ครั้งนั้น คราวได้พระแก้วมรกตมาก็มิได้ทราบ
 ความเรื่องพระแก้วผลึก ด้วยชาวเมืองนคร
 จำปาศักดิ์พากันปิดบังซ่อนเร้นเสีย จนเจ้าชัย
 กุมารพิราลัย เจ้าหน้าได้เป็นเจ้านครตรงกับ
 รัชกาลที่ ๑ ย้ายเมืองนครจำปาศักดิ์มาตั้งยัง
 ผังวันตกแม่น้ำโขง สร้างวิหารเป็นที่ประดิษฐาน
 พระแก้วผลึกด้วย จนเจ้าหน้าพิราลัย ใน
 รัชกาลที่ ๒ โปรดให้ข้าหลวงออกไปปลงศพเจ้า

หน้าเมือบ พ.ศ. ๒๓๕๔ ข้าหลวงไปเห็นพระ
 แก้วเข้า จึงบอกแก่ท้าวพระยาเมืองนครจำปา-
 ศักดิ์ว่า ไม่ควรเอาของวิเศษนี้ไว้ที่นั่น เพราะ
 อยู่ชายแดนพระราชอาณาจักร เคยมีเหตุโจร
 ฝึร้ายเข้าปล้นเมือง ของวิเศษอาจเป็นอันตราย
 เสีย พวกท้าวพระยาเมืองนครจำปาศักดิ์เห็น
 ชอบด้วย จึงมีใบบอกเข้ามาให้กราบบังคมทูล
 ถวายพระแก้วผลึก โปรดเกล้าฯ ให้ข้าหลวง
 ออกไปรับแห่พระแก้วผลึก แลมีการสมโภช
 ตามหัวเมืองรายทางตลอดมาจนถึงกรุงเทพฯ เมื่อ
 มีการสมโภชแล้ว โปรดให้เชิญพระพุทธรูป
 มากกรแก้วผลึกน ไปณโรงที่ประชุมช่างข้าง
 พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ให้ช่างจัดเนื้อแก้ว
 ที่เหมือนกัน มาเจียรนัยเป็นรูปปลายพระกรรณ
 ทร้อยนั้นต่อติดให้บริบูรณ์ แล้วให้ช่างขัดเงา

องค์พระให้เกลยงเกล้าเสมอกัน โปรดเกล้าฯ
 ให้ช่างบนฐานหน้ากระดานชั้นสิงห์บัวหงายแล
 หน้ากระดานบนลวดทับหลัง ย่อเก็จเป็นหลั่น
 แลหน้ากระดานท้องไม้ชั้นรองรับบัวกลุ่มหุ้มรับ
 ทับเกษตรแก้วต่อองค์พระ แล้วให้หล่อด้วย
 ทองสำริด แต่งให้เกลยงเกล้าหุ้มด้วยทองคำ
 เป็นที่พอพระราชหฤทัย แต่ยอดพระรัศมีพระศก
 ยังไม่มี จึงโปรดเกล้าฯ ให้ประชุมนายช่างตกลง
 กันเอาเนื้อเงินไล่ขาวบริสุทธิ์ เผื่อลงหุ้มพระศก
 ชั้นหนึ่งก่อน ชัดเงินข้างในให้เกลยงชักเงางาม
 จึงสวมพระศกทองคำคุณเป็นเม็ดเต็มตามที แล้ว
 ตอกกับพระรัศมีลงยาราชาวดี มีเพชรประดับ
 ใจกลางหน้าหลังแลกลับต้นพระรัศมี แล้วมารับสั่ง
 ให้ทำพระสุวรรณกรัณท์น้อย ในช่องบน พระจุฬา
 เป็นที่บรรจุพระบรมธาตุไว้ ให้สมควรเป็นอุดม
 ปุชนิยัตถุ กับทำตัวทองน้อยเท่าช่องพระเนตร

ลงยาราชาวงศ์ชาวคำตามพระเนตร^๑ ฝังให้แนบ
 กับช่องนั้นเข้า^๒ งามดชื่น^๓ แล้วโปรดให้ช่างทำฉัตร^๔
 ทองคำ ๕ ชั้น^๕ ลงยาราชาวงศ์ประดับพลอยม
 ไขโพธิ์แก้ว^๖ ห้อยบัลลังก์กับฐานข้างเบื้องพระ
 ปฤษฎางค์^๗ แลให้ทำสันถัดห้อยหน้าฐานด้วย
 ทองคำ^๘ จำหลักลายลงยาราชาวงศ์ประดับเพชร^๙
 สำเร็จแล้วเชิญไปประดิษฐานไว้ในหอพระสุราลัย
 พิमान^{๑๐} เป็นที่ทรงสักการะบูชาวันละ ๒ เวลา
 เช้าค่ำมิได้ขาด^{๑๑} ต่อมาโปรดเกล้าฯ ให้ตก
 แต่งหอนั้นด้วยเครื่องแก้ว^{๑๒} ล้วนแต่อย่างดีอัน
 มีค่า^{๑๓} ทิมเข้ามาจากต่างประเทศ^{๑๔} ยังปรากฏ
 จนทุกวันนี้^{๑๕}

ในรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว^{๑๖} ทรงแก้ไขเพิ่มเติมเครื่องประดับ
 พระองค์แลฐานขึ้นใหม่^{๑๗} ล้วนเพชรพลอยใหญ่ๆ^{๑๘}

อันมีค่า มีฉัตรกลางทั้งซ้ายขวาถวาย กระทำ
 พิธีพุทธาภิเศก เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๔ ที่วัดพระ
 ศรรัตนศาสดาราม แล้วเชิญไปประดิษฐานใน
 พระพุทธรัตนสถานที่ทรงสร้างถวายใหม่ ด้าน
 ตะวันออกเฉียงใต้ ในพระบรมมหาราชวัง ยัง
 ปราบกฐอยู่จนทุกวันนี้

พระพุทธบุษยรัตน์น้อย

พระพุทธบุษยรัตน์น้อย พระพุทธรูปแก้ว
 ผลึกทองคำ หลวงก้นพยุหบาตร์ ทูลเกล้าฯ
 ถวาย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ขนาดหน้าตักกว้าง ๓ หรือ ๔ นิ้ว ทรงพระราช
 ดำริหว่า เนื้อแก้วบริสุทธิ์ดี ลักษณะแลส่วนตัด
 งามกว่าพระแก้วขนาดเดียวกันบรรดามี โปรด
 เกล้าฯ ให้ทำฐานแลตกแต่งด้วยทองคำแลเพชร

พลอยอันมีค่าประดับ   ทรงถวายพระนามว่า
 พระพุทธบุษยรัตน์น้อย   ใช้สำหรับตั้งพระราช
 พิษขนาคน้อย   แทนพระพุทธบุษยรัตน์ ประ
 คิษฐาน อยู่ ณ ที่ พระพุทธบุษยรัตน์พระองค์ใหญ่
 ในสถานเดียวกันจนทุกวันนี้

พระพุทธรูปหินสีห์

พระพุทธรูปหินสีห์ เดิมทีประดิษฐานอยู่ใน
ในพระวิหารทิศเหนือ ณ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ
เมืองพิษณุโลกอยู่ช้านาน เป็นพระพุทธรูปสำคัญ
พระองค์หนึ่งในหัวเมืองเหนือ ในรัชกาลที่ ๓
สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาศักดิพลเสพย์เห็นพระ
วิหารชำรุดชุกชอมไม่มีใครที่จะสามารถปฏิสังขรณ์
จึงได้โปรดให้เชิญลงมาประดิษฐานไว้ ณ วัดบวร-
นิเวศ ฯ เมื่อปีฉลู พ.ศ. ๒๓๓๒ พระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ยัง ทรงผนวช อยู่
เมื่อเสด็จมาครองวัดบวรนิเวศ พระองค์ทรง
เคารพนับถือพระพุทธรูปหินสีห์มาก โปรดให้
กาไหล่พระรัศมีพระพุทธรูปหินสีห์ด้วยทองคำ แด
ฝั่งพระเนตร ฝั่งเพ็ชรที่พระอุณาโลม แล้วปิด

ทองทั้งพระองค์ เมื่อประกา พ.ศ. ๒๓๕๒ ครั้น
 เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว โปรดให้แผ่
 ทองคำลงยาราชาวดีพร้อมกับพระรัศมี ถวาย
 ฉัตรตาด ๘ ชั้น ถวายผ้าทรงสพักพาดแลต้นไม้
 เงินทอง เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๕๔ แลโปรดให้หล่อ
 ฐานด้วยทองสำริด ปิดทองใหม่ทั้งองค์แลฐาน
 มีการสมโภช ๕ วัน ครั้น พ.ศ. ๒๔๐๕ เสด็จ
 นมัสการแลสมโภชพระพุทธชินราชที่เมืองพิษณุ
 โลก กลับแล้วสมโภชพระพุทธชินสีห์ด้วย แล
 ถวายเงิน ๕๐ ชั่งกับถวายพระธำมรงค์หยกสรวมนว
 พระอังกูชช้าย พระพุทธชินสีห์หน้าตักกว้าง ๕
 ศอกคืบกับ ๗ นิ้ว แลเป็นพระประธานในพระ
 อุโบสถวัดบวรนิเวศวิหารจนทุกวันนี้

พระพุทธรูปในราชจังหวัดพิศณุโลก

พระพุทธรูปในราชจังหวัดพิศณุโลก พระพุทธรูป
ชินราช เป็นพระพุทธรูปสำคัญองค์ ๑ ในเมือง
พิศณุโลก ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินศรีกรุงศรีอยุธยา
แทบทุกพระองค์ ทรงเคารพนับถือสักการะ
บูชา มา แม่ศรีกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหลายรัชกาล ได้เสด็จขึ้นไป
นมัสการ เวลานี้ประดิษฐานอยู่ในพระวิหาร
ใหญ่ทิศตะวันตกของวัด อันเป็นด้านหน้าวัด
พระมหาธาตุ ผันพระพักตร์ต่อแม่น้ำจังหวัด
พิศณุโลก

พระพุทธรูปในเมืองพิศณุโลกนี้ เดิมที
ประดิษฐานอยู่ที่วัดพระมหาธาตุทั้ง ๓ พระองค์
คือพระพุทธรูปหินสีห์ พระพุทธรูปชินราช พระ
ศาสดา ทั้ง ๓ องค์นี้ พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก

ทรงสร้าง ครึ่งเดียวกันกับพระสถูปเจดีย์พระ
 ศรรัตนมหาธาตุ ครึ่งหล่อพระพุทธรูป ๓ องค์
 พระชินสีห์แลพระศาสดาทรง ๒ พระองค์นั้น ทอง
 แด้นเสมอกันบริบูรณ์ ยิ่งแต่พระชินราชเจ้านั้น
 มีได้เป็นองค์เป็นรูปหามิได้ แต่ช่างหล่อ ๆ
 ถึง ๓ ครั้ง ก็มีได้เป็นองค์ให้สมควรปราถนาไม่
 พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกก็ทรงเป็นทุกขยงนักหนา
 พระองค์จึงตั้งสัจจาธิษฐานว่า ด้วยเดชะที่ได้
 เรียนพระไตรปิฎก แลได้ทำพิธีกรรมมัญฐาน
 สอนสงฆ์ทั้งหลาย ให้อยู่ทางมรรคผลแก่พระ
 สงฆ์เจ้า อนึ่งจะปราถนาเป็นพระพุทธรูปองค์ ๑
 ในอนาคตกาลนั้นมีได้ แต่พระองค์เจ้ารักษาศิล
 แลถือความสัตย์มิได้ขาด แลมีใจกรุณาแก่คน
 แลสัตว์ทั้งหลาย ครั้นพระองค์ตั้งสัตย์อธิษฐาน
 แล้ว จึงมีพระราชโองการแก่เจ้าประทุมเทวี
 อรรคมเหษี ให้ตั้งสัตย์อธิษฐานบ้างเถิด ครั้น

นางตั้งสัตย์อธิษฐานแล้ว กร่อนถึงอาสน์พระ
อินทร์เจ้า พระอินทร์เจ้ากนิษฐาเป็นตาปขาว
ลงมาช่วยทำพระรูปคัมภีร์พันเบา (ถ้าจะ
นฤมิตรเป็นไปทีเดียวก็จะดี แต่ว่าจะให้ปรากฏ
แก่ตาคนทั้งหลาย) แต่เที่ยวไปมาช่วยสองวัน
ครึ่งหนึ่งสามวันครึ่งหนึ่ง จึงทำเสร็จไว้ใน
พระพักตร์ให้เป็นสำคัญ ให้รู้ว่าพระอินทร์เจ้า
สุราลัยนั้นเสด็จลงมาช่วย ถึงเดือนหนึ่งพิมพ์
พระพุทธรูปแห่งแล้ว จึงให้ช่างทั้งหลายตั้ง
เตาหล่อพระชนราช ด้วยอานุภาพสมเด็จพระอมริน-
ทรราชเจ้า ทองก็แต่นรอบคอบบริบูรณ์หาที่
ตีมิได้ ครั้นเสร็จบริบูรณ์แล้ว พระอินทร์เจ้า
ก็เสด็จอันตรธานหายไปตั้งนี้ พระพุทธรูป
พระองค์นี้ สร้างเมื่อพระพุทธศักราช ๑๕๐๐ ปี
พระพุทธรูปของชนราชองค์นี้ มีขนาดหน้าตักกว้าง
๕ ศอกคืบกับ ๕ นิ้วเศษ

พระพุทธชินราชวัดเบญจมบพิตร

พระพุทธรูปสำคัญในวัดเบญจมบพิตร คือ :-

พระพุทธชินราช หล่อในรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือเมื่อเสด็จขึ้นไป สมโภช พระพุทธชินราช เมืองพิษณุโลก เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ โปรดฯ ให้ช่างเททองพระปฏิมาองค์ใหม่ จำลองถ่ายแบบพระพุทธชินราช เพราะโปรดว่ามีลักษณะงามแต่ครั้งจะเชิญมาเป็นพระประธาน ในพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรก็ทรงเห็นว่า ราษฎรในมณฑลฝ่ายเหนือจะพากันโหม่นัส เพราะเคยสักการบูชาอยู่เสมอ จึงโปรดเกล้าฯ ให้จำลองหล่อองค์ใหม่ขึ้น เสร็จแล้วให้เชิญลงมาตกแต่งที่โรงหล่อ (คือกระทรวงทหารเรือเดิมนั้น) เสร็จ

แล้วโปรดเกล้า ฯ ให้แห่มาประดิษฐานเป็นพระ
 ประธาน ในพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตร
 เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ ทรง
 ถวายสายสพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ นพรัตน์-
 ราชวราภรณ์เป็นพุกทชบุชา บัดทองกับมีการ
 สมโภช ๓ วัน

พระพุทธสีหิงค์

พระพุทธสีหิงค์ เป็นพระพุทธรูปแบบสมาธิ
หล่อหุ้มทอง เรื่องตำนานเดิมว่า พระเจ้า
กรุงลังกาคองค์หนึ่งทรงสร้างขึ้นไว้ พระเจ้านคร
ศรีธรรมราชไปขอมาถวายสมเด็จพระร่วง (ราม
ราช) ณ กรุงสุโขทัย

ต่อมาจนสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ กรุง
ศรีอยุธยาได้เมืองสุโขทัยเป็นเมืองขึ้น จึงเชิญ
พระพุทธสีหิงค์ลงมาไว้ ภายหลังพระมเหสี
ทูลขอให้พระยาญาณทิศไปไว้ณเมืองกำแพงเพชร
ต่อมาพระยามหาพรหมเจ้าเมืองเชียงราย ยก
ทัพมาตีเมืองกำแพงเพชร พระยาญาณทิศ
ยอมทำไมตรี พระยามหาพรหมจึงขอพระพุทธ
สีหิงค์ไปไว้เมืองเชียงราย ภายหลังพระเจ้า
แสนเมืองเจ้าเมืองเชียงใหม่ ยกทัพไปตีเมือง

เชียงรายได้ เชิญพระพุทธสีหังคฺลงมากับพระ
แก้วมรกต มาเมืองเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ.

๒๒๐๕ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชเสด็จไป

ตีเมืองเชียงใหม่ได้ จึงเชิญพระพุทธสีหังคฺลง

มากรุงศรีอยุธยา ประดิษฐานไว้ในวัดพระศรี

สรรเพชญ์ฯ อยู่ตลอดมาถึง ๑๐๕ ปี จนเสีย

พระนครแก่พม่าข้าศึก สมัยนั้นชาวเชียงใหม่

ยังเป็นพวกพม่า จึงเชิญพระพุทธสีหังคฺกลับไป

เมืองเชียงใหม่ ครั้นรัชกาลที่ ๑ กรุงรัตน-

โกสินทร์ ไทยได้มณฑลภาคพายัพคืนกลับมา

เป็นของไทย สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุร-

สิงหนาททรงดำริเห็นว่า พระพุทธสีหังคฺเคยเป็น

พระพุทธรูปสำคัญในกรุงศรีอยุธยา จึงโปรด

ให้เชิญลงมายังกรุงเทพ ฯ เมื่อปีเถาะ พ.ศ.

๒๓๓๘ เวลานพระพุทธสีหังคฺประดิษฐานอยู่ที่

พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ ในพระบรมราชวัง ใน

กรุงเทพพระมหานคร

พระพุทธรูปสี่

พระพุทธรูปสี่ ประดิษฐานอยู่ที่พระที่นั่ง
อัมพรสถานพระราชวังสวนดุสิต เดิมเมื่อพระ
บาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้าง
วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม มีพระราชประสงค์
จะใคร่ได้พระพุทธรูปโบราณที่มีลักษณะงาม
สำหรับตั้งในการเปรียญ ที่ทรงพระดำริห์ว่า
จะทรงสร้างใหม่ จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระ
เจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพทรง
แสวงหา พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรง
ราชานุภาพ จึงกราบทูลถึงพระพุทธรูปนี้
คือ เมื่อพระองค์ท่านดำรงพระยศเป็นเสนาบดี
กระทรวงมหาดไทย เสด็จขึ้นไปตรวจราชการ
ถึงเมืองเชียงใหม่เมื่อพ.ศ. ๒๔๔๑ เห็นพระ
พุทธรูปสี่ซึ่งเป็นพระพุทธรูปโบราณ ประ-

ดิษฐานอยู่กับพระพุทธรูปองค์อื่น ๆ ในวิหาร
 หลวงวัดพระสิงห์มีลักษณะงามดี จึงตรัสขอ
 เจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์ เมื่อยังเป็นอุปราชรั้ง
 ราชการอยู่นั้น เชิญลงมาบูรณะปฏิสังขรณ์ไว้
 สำหรับทรงสักการบูชา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒
 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จ
 ไปทอดพระเนตรเห็นก็ชอบพระราชหฤทัย จึง
 โปรดให้แห่ไปประดิษฐานไว้ณพลับพลาสวนดุสิต
 ถวายพระนามว่าพระพุทธรุทธิ์ ครั้นการสร้าง
 พระอุโบสถ (ชั่วคราว) ในวัดเบญจมบพิตร
 แล้ว ถึงเวลาจะผูกพัทธสีมา ทรงพระราช
 ดำริหา พระพุทธรุทธิ์ที่มีพระพุทธรุทธิ์ลักษณะงาม
 จึงโปรดให้แห่มาไว้ในพระอุโบสถ มิมหรรศพ
 สมโภชเนื่องด้วยการผูกพัทธสีมา ๗ วัน เมื่อ
 วันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๒ ทรงบรรจุ
 พระบรมสารีริกธาตุในพระศอกด้วย เมื่อ พ.ศ.

๒๔๔๔ การสร้างจำลองพระพุทธรชินราช วัด
 พระศรีรัตนมหาธาตุเมืองพิษณุโลก มาประ-
 ทิษฐาน เป็น พระประธาน ใน พระอุโบสถ แล้ว
 โปรดให้เชิญพระพุทธรสีห์ ไปประดิษฐาน
 ยังพระที่นั่งอัมพรสถาน พระพุทธรูปองค์นี้เป็น
 สมอช่างเชียงแสน ขนาดหน้าตักกว้างศอกเศษ

พระมงคลบพิตรที่สถิตอยู่ในโบสถ์กว้าง
วังโบราณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระพุทธรูปองค์นี้ เป็นพระพุทธรูปสำคัญ
องค์หนึ่งในพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นพระ
พุทธรูปหล่อขนาดใหญ่ในวัดพระศรีสรรเพชญ์
วัดพระศรีสรรเพชญ์ ตั้งอยู่ในบริเวณพระราชวัง
ซึ่งร้างอยู่นั้น วัดนี้เป็นวัดโบราณ สร้างมาแต่
ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ พระ
ราชทานแบ่งเขตต์วังให้เป็นวัด เมื่อพระพุท
ศักราช ๑๕๗๘ ปี ครอบเป็นวัดที่ตั้งอยู่ใน
พระราชฐาน เหมือนอย่างวัดพระศรีรัตนศาสดา
รามในพระบรมมหาราชวังเดิยวัน ต่อมาเมื่อ
พระพุทศักราชล่วงได้ ๒๓๑๐ ปี แผ่นดิน
สมเด็จพระบรมราชาที่ ๓ (กรมขุนอนุรักษ์มนตรี)

กรุงพระนครสร้อยอุทยาเสียแก่พะม่าข้าศึก ๆ เข้า
 กรุงได้ ๆ เอาไฟเผา พระราชวัง แลวัด พระศรี-
 สรรเพชญ์เสียในครั้งนั้น จนบัดนี้ยังมีแต่ทราก
 อีฐก็ปูนเป็นเสาผนังอยู่ข้างองค์พระเท่านั้น ตาม
 ชาวเล่ากันว่า พะม่าข้าศึกน้อยกว่าพระพุทธรูป
 หุ้มทองคำ เหมือนพระศรีสรรเพชญ์ที่สมเด็จพระ
 พระรามธิบดีที่ ๒ (พระบรมราชา) ทรงสร้าง
 ไว้ในพระวิหาร ก็พากันตัดพระกรไปเสียข้าง
 หนึ่ง จึงมิได้มีพระกรมาประมาณร้อยกว่าปี ถึง
 สมัยกรุงเทพทวาราวดี ๆ แผ่นดินสมเด็จพระ
 มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้สถาปนาปฏิสังขรณ์
 ต่อพระกรแลยอดพระรัศมีที่ชำรุดนั้นขึ้น จึง
 มีพระกรแลพระรัศมีครบดังตลอดมาจนเวลานี้

พระพุทธรูปปางปฐมเมธ

พระพุทธรูปปางปฐมเมธพระองค์นี้ เป็นพระ
พุทธรูปปางทรงนั่งสมาธิ หน้าตักกว้าง ๕ ศอก
กับ ๔ นิ้ว เดิมเป็นพระประธานอยู่วัดศาลา
สี่หน้า จังหวัดธนบุรี ภายหลังเชิญมาประดิษฐาน
เป็นพระประธาน อยู่ในวัดพระเชตุพน
วิมลมังคลาราม อยู่จนทุกวันนี้

.....

พระศรีสากยมุนี

พระศรีสากยมุนี พระพุทธรูปองค์นี้ เดิม
เป็นพระประธานอยู่ในพระวิหารหลวง วัด
มหาธาตุเมืองสุโขทัย หล่อแต่ครั้งกษัตริย์
ราชวงศ์พระร่วง ครั้นนานมาพระวิหารหลวง
ปรักหักพัง พระพุทธรูปต้องตากแดดกรำฝน
จนชำรุดลง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
ทรงพระราชดำริห์ จะสร้างพระอาราม กลางพระ
นคร ให้มีวิหารใหญ่อย่างวิหารวัดพนัญเชิงที่
พระนครศรีอยุธยา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
รับสั่งให้สร้างพระอารามตามที่ทรงพระดำริห์นั้น
ครั้นสำเร็จ ให้พระพิเรนทรเทพขึ้นไปรับพระใหญ่
เมืองสุโขทัย ชล่อเลื่อนลงมากรุงเทพฯ ฯ ครั้น

ถึงจึงสมโภช ๗ วัน แล้วยกทรงเลื่อนเชิญไป
 ตามทางสถลมารค มีพระราชโองการตรัสให้
 แต่งเครื่องสักการะบูชาทุกหน้าวังหน้าบ้าน ตาม
 ระยะทางที่แห่พระนั้นไปจนตลอดถึงวัด ขณะ
 นั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประจวรอยู่
 ถวายทรงผ้าผันพระองค์ เสด็จพระราชดำเนิน ตาม
 ขบวนแห่จนถึงพระอาราม ทรงพระอุสาหะเพิ่ม
 พระบารมี หวังที่จะหน่วงพระโพธิญาณ พระ
 องค์ตั้งพระทัยในการบำเพ็ญพระราชกุศล เป็น
 ศาสนูปถัมภก ในพระพุทธศาสนา อย่าง ทรงพระ
 อุสาหะอย่างยิ่ง ได้เชิญพระพุทธปฏิมามาประ
 ดิษฐานเป็นการสำเร็จสมหวังในครั้งนั้น ต่อมา
 ครนรัชกาลที่ ๒ จึงทรงสร้างพระวิหารหลวง
 ต่อมา แต่จะสร้างได้เพียงใดหาปรากฏชัดไม่
 ปรากฏแต่ว่าบานประตูพระวิหาร ซึ่งจำหลักลาย
 อันวิจิตรนั้น รัชกาลที่ ๒ ทรงพระราชดำริห์
 แล้วให้ช่างเขียนเส้นลายบานประตูพระวิหารนั้น

เข้าไปถวาย ทรงพระศรัทธาหลงตายพระราชหัตถ์
 สลักภาพกับกรมหมื่นจิตรภักดี วัดสุทัศน์เทพ-
 วรารามนมาสร้างสำเร็จในรัชกาลที่ ๓ แผ่นดิน
 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระพุทธรูปพระศรีสากยมุนี ที่เป็นพระ
 ประธานอยู่ในพระวิหารหลวง เป็นพระพุทธรูป
 หล่อด้วยโลหะ ใหญ่กว่าพระหล่อองค์อื่น
 ซึ่งปรากฏอยู่ในสยามประเทศ มีขนาดหน้าตัก
 กว้าง ๓ วา กับ ๑ คืบ

พระพุทธรูปโลกเชษฐี

พระพุทธรูปโลกเชษฐี เป็นพระปางสดุ้งมาร
 ขนาดหน้าตักกว้าง ๑๐ ศอกกับ ๘ นิ้ว พระบาท
 สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๓ โปรด
 เกล้าฯ ให้กรมหมื่นนรงค์หรือรักษ์หล่อขึ้นใหม่
 ตั้งเป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดสุทัศน์เทพ-
 วราราม อยู่จนทุกวันนี้

พระพุทธธรรมิศรราช

พระพุทธธรรมิศรราช เป็นพระพุทธรูปปาง
ทรงนั่งเสด็จมาร หล่อในรัชกาลที่ ๒ พระบาท
สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กล่าวกันว่า
พระพักตร์เป็นฝีพระหัตถ์รัชกาลที่ ๒ ทรงปั้นหุ่น
ด้วยพระองค์เอง เวลานั้นประดิษฐานเป็นพระ
ประธานอยู่ในพระอุโบสถวัดอรุณราชวราราม

พระพุทธนฤมิตร

พระพุทธนฤมิตร เป็นพระพุทธรูปทรงเครื่อง
ยืน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัช-
กาลที่ ๔ ทรงสร้างจำลองจากพระพุทธรูปฉลอง
พระองค์ ในหอพระสุราลัยพิมาน แล้วมี
พระราชประสงค์จะเชิญไปประดิษฐานไว้ที่บุษ-

บก หน้าพระอุโบสถวัดอรุณราชวราราม แต่
 ยังหาได้เชิญไปไม่ จนถึงรัชกาลที่ ๕ พระบาท
 สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดให้
 เชิญไปประดิษฐานบนที่บุษบกนั้น เมื่อ พ.ศ.
 ๒๔๓๘ อยู่จนทุกวันนี้

พระพุทธรูปองค์นี้

พระพุทธรูปองค์นี้ พระพุทธรูปพระองค์นี้

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรด
 ให้หล่อขึ้น เมื่อทรงสถาปनावัดราชบพิธ ขนาด
 หน้าตักกว้าง ๒ ศอกกับ ๖ นิ้ว กว้างไหล่ทองคำ
 ท้วมทั้งพระองค์ แล้วโปรดให้แห่ไปประดิษฐาน
 เป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดราชบพิธ เมื่อ
 พ.ศ. ๒๔๑๕

พระร่วงโรจน์ฤทธิ์

พระร่วงโรจน์ฤทธิ์ ศรีอินทราทิตย์ธรรมโมภาส
มหาวชิราวุธราชบุชนียบพิตร ฯ พระพุทธรูป
องค์นี้เป็นพระยืน เดิมเมื่อพระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังดำรงพระยศเป็น
สมเด็จพระยุพราช เสด็จสืบหาของโบราณ
ทางมณฑลพายัพเหนือ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ พบ
พระพุทธรูปชำรุดพระองค์หนึ่ง จมอยู่ในพื้น
วิหารวัดโบราณ ในเมืองศรีสัชชนาลัยโปรด
ให้ขุดขึ้น ได้พระเศียรพระหัตถ์พระบาทยังดี
ไม่ชำรุด จึงโปรดให้เชิญลงมากรุงเทพฯ เพราะ
มีพระลักษณะงามต้องพระราชหฤทัย ครั้นเสด็จ
เถลิงถวัลยราชสมบัติ จึงโปรดให้ช่างกรมศิลป
ากร ทำรูปหุ่นบนขผึ้งปฏิสังขรณ์ขึ้นให้บริบูรณ์

เติมพระองค์ ตั้งการพระราชพิธีหล่อท้าวตพระ
 เชตุพน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ ทรงบรรจุพระเกษา
 ของพระองค์ เสร็จแล้วเชิญไปประดิษฐานไว้
 ในซุ้มพระวิหาร ที่ศตวรรษันโตใหญ่ที่องค์พระ
 ปฐมเจดีย์จนทุกวันนี้ แลในรัชกาลปัตยุบันนี้
 ได้เชิญพระอังคารของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
 เกดเจ้าอยู่หัว ไปบรรจุไว้ในฐานพระพุทธรูป
 องค์นี้ ตามกระแสพระบรมราชโองการของ
 พระบรมเชษฐาที่รับสั่งไว้

พระพุทธรัตนตรัยนายก

พระพุทธรัตนตรัยนายก พระพุทธรูปองค์นี้
 ประดิษฐานอยู่ในพระวิหารวัดกัลยาณมิตร พระ
 วิหารนั้น เจ้าพระยานิกรบดินทร์สร้างพร้อมกับ
 สร้างวัด พระพุทธรูปสร้างโดยพระบาทสมเด็จพระ

พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว อย่างแบบพระเจ้าพญ์
เชิงกรุงศรีอยุธยา พระราชทานให้

พระเสวริฐมมุนี

พระเสวริฐมมุนี ประดิษฐานเป็นพระประ
ธานในพระอุโบสถวัดราชนัคดา พระพุทธรูป
องค์นี้ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
โปรดให้สร้างขึ้นด้วยแร่ทองแดง ชงชุดใต้ท
อำเภอจันทก แขวงจังหวัดนครราชสีมา เพื่อ
พระราชประสงค์จะใช้ทองแดงนั้น ให้เป็นประ
โยชน์แก่กุศลพระศาสนา แลเพื่อประดิษฐาน
พระพุทธรูปองค์นี้ เป็นพระประธานในวัดราช
นัคดาซึ่งทรงสร้างใหม่ เสร็จแล้วโปรดเกล้าฯ
ให้เชิญไปประดิษฐานไว้ยังวัดราชนัคดา เมื่อ
เดือนอ้ายแรมค่ำ ๑ บรมะเมีย พ.ศ. ๒๓๘๕

พระอัญญาจาริต

พระอัญญาจาริตสรีสुकตทศพลญาณบพิตร เคมี
อยู่ วัดวิหารทองเมืองพิษณุโลก เมื่อพระบาท
สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิสังขรณ์
วัดสระเกษ แลทรงสร้างพระวิหารใหญ่หลัง ๑
โปรดให้เชิญพระอัญญาจาริตลงมาไว้ คงจะเป็น
ในปี พ.ศ. ๒๓๗๒ เมื่อกรมพระราชวังบวร
มหาศักดิพลเสพย์ เชิญพระพุทธรูปหินสีห์มาไว้
วัดบวรนิเวศ ฯ พระพุทธรูปองค์นี้เป็นพระยืน
องค์ใหญ่ สูง ๕ วา ๑ ศอกกับ ๑๐ นิ้ว

พระเสริม

พระเสริม คำนานพระพุทธรูปองค์นี้ คือเมื่อ
ในรัชกาลที่ ๓ ปราบเมืองเวียงจันทร์เป็นขบถ
เสร็จแล้วโปรดให้ทำลายเมืองเสีย กรมพระ

ราชวังบวรมหาศักดิพลเสพย์   ซึ่งเสด็จเป็น
 จอมพลไปในคราวนั้น   จึงโปรดให้เชิญพระเสริม
 ซึ่งเป็นพระสำคัญที่นั่น   มาไว้ที่วัดโพธิ์ไชย
 แขวงเมืองหนองคาย   แล้วพระบาทสมเด็จพระ
 พระบรมโกศเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ ๔   โปรดให้
 เชิญลงมากรุงเทพฯ   ให้ประดิษฐานไว้บนพระ
 แท่นเสวตรฉัตร   ในท้องพระโรงเพราะโปรด
 พระลักษณะ   ต่อมาภายหลังพระบาทสมเด็จพระ
 พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว   โปรดเกล้าฯ ให้
 เชิญพระเสริมไปตั้งเป็นพระประธาน   ในพระ
 วิหารวัดประทุมวันจนทุกวันนี้

พระพุทธรูปโบราณในพระวิหารคต

วัดเบญจมบพิตร

พระพุทธรูปโบราณในพระวิหารคต   วัด
 เบญจมบพิตร   พระพุทธรูปโบราณปางต่าง ๆ

ในพระวิหารคตนี้ เป็นฝีมือช่างอย่างดี แบบ
 ช่างอย่างเก่าของเมืองต่าง ๆ เมื่อพระบาทสมเด็จพระ
 พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชกุศล
 สร้างวัดเบญจมบพิตร โปรดเกล้า ๆ ให้สร้าง
 ระเบียง สำหรับเป็นที่ประดิษฐาน พระพุทธรูป
 ต่าง ๆ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้พระ
 เจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ สืบ
 แสวงหาพระพุทธรูปโบราณ ที่มีพระพุทธรูปลักษณะ
 งดงามมาประดิษฐาน จึงได้พระพุทธรูปโบราณ
 มาแต่บักขั้ไตฝายเหนือ เป็นพระพุทธรูปหลาย
 สิบพระองค์ด้วยกัน จึงโปรดเกล้า ๆ ให้ประ-
 ดิษฐานไว้ ณ พระวิหารคต (ระเบียง) วัดเบญ-
 จมบพิตรดุสิตวนารามนั้น ครั้นเสร็จโปรดให้
 มังานสมโภชพร้อมกันกับพระพุทธรูปชินราช แล
 พระพุทธรูปศรีหน้อย เมื่อพระพุทธรูปศรีหน้อย
 ได้ ๒๔๔๓ ปี

พระคัมภีรราชฐี ในพระอุโบสถ
วัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

รูปพระคัมภีรราชฐี เป็นพระศิลาโบราณ
นานมาประมาณ ๑๕๐๐ ปี เดียวนี้สถิตเป็น
พระประธานอยู่ในโบสถ์พระปฐมเจดีย์ (มีอยู่
ในเรื่องราวพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราช
หัตถ์เลขา ฯ กับคำอธิบายของพระเจ้าบรม
วงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ แจ่งไว้ว่า
เมื่อ พ.ศ. ๕๕๓ (ภายหลังแผ่นดินพระเจ้าอโศก
ประมาณสัก ๓๐๐ กว่าปี) พระเจ้ากนิษกะกษัตริย์
ในสักกราชวงศ์ ได้เป็นใหญ่ในคัมภีรราชฐี ใน
ราชธานีบุรุษนคร (ที่แต่ก่อนเรียกว่าเปชวาร์)
อยู่ในประเทศอินเดียฝ่ายตะวันตกเฉียงเหนือ มี

อาณาจักรกว้างใหญ่คล้ายคลึงพระเจ้าอโศก พระ
 องค์ทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา แลปราถนา
 ทำนุบำรุงพระศาสนา ตั้งพระเจ้าอโศกในครั้ง
 กระนั้น จึงอาราธนาพระสงฆ์ ๕๐๐ มีพระ
 อสุพันธ์เป็นประธาน ทำสังคายนาที่พระนคร
 ในครั้งนั้น จึงเรียกนามพระพุทธรูปนั้น
 ตามนามประเทศของพระองค์ เรียกว่าพระ
 คันธาราชฐ์ อันมีกิริยากรัตนภาพระหัตถ์เป็นวง
 แสดงรูปพระธรรมจักร (ซึ่งในท้องเรื่องทรง
 เทศนาโปรดพระเบญจวัคคีย์เป็นปฐม เป็นตำนาน
 พระศาสนาเนื่องมาสมเรื่องฉะนี้) ดังจะสังเกต
 ได้ในรูปพระพุทธรูปพระองค์นี้ มีพระกิริยา
 กรัตนภาพระหัตถ์เป็นวง ทรงแสดงพระธรรมจักร
 อันไม่ไกลนิก จากพระเจ้าอโศก ทรงกระทำ
 รูปพระธรรมจักรเป็นวงล้อ เป็นพุทธบูชา ส่อ

ให้เห็นว่า ในยุคนี้ เป็นยุคสมัยนิยมพระ
 ธรรมจักรมากกว่าปางอื่น ๆ ทั้งพระพุทธรูปแต่
 พระแท่นทรงนั่ง ประกอบด้วยลวดลายชั้นเก่า
 ทั้งสังเกตได้ว่าเป็นฝีมือชาวอินเดียครั้งก่อนแน่
 สมกับพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถ์เลขา
 แสดงว่า ที่จะมีชาวอินเดียมาตั้งอยู่ในแคว้น
 สุวรรณภูมิบริเวณนครปฐมนี้ ก่อนเมืองเขมร
 อาจเป็นไปได้ โดยทางใดทางหนึ่ง จึงนำพระพุทธรูป
 ศาสนา แห่งมาแต่ครั้งโบราณ ๒๐๐๐ ปีกว่ามา
 แล้ว พระพุทธรูปองค์นี้นับว่าเป็นพระพุทธรูป
 คดีแท้ เป็นสิ่งประเสริฐอย่างวิเศษ อยู่ใน
 ประเทศสยามเรา แต่เก่าก่อนนมมานเป็น
 พระพุทธรูปปฐมโบราณยิ่งนัก อันสำคัญพระองค์
 หนึ่งมา

ค่านมัสการบูชาพระพุทธเจ้า ๑๐ ทิศ

ปทุมุตตโร จ ปุรพพายี อากณเฑเย เย จ เร-
 วตโต ทกขิณเ กสสโป พุทโธ หรตี เย จ สุ-
 มงคโต ปจฉิเม พุทฺธสิกขี จ พายเพยฺจ
 เมธงฺกโร อุตฺตเร สากยมุนี เจว อีสานเ จ
 สรณงฺกโร กกกุสนฺโธ ปถวียี อากนเส จ ที-
 ปงฺกโร เอเต ทสทิสสา พุทฺธา ราชคมมสฺส
 บุษิตา นตฺถิ โรคภยํ เขมํ อโสภํ สมปตฺติ
 ทายกํ ทุกฺขโรคภยํ นตฺถิ สพฺพสตรู ธิ-
 เสนตฺ ๗

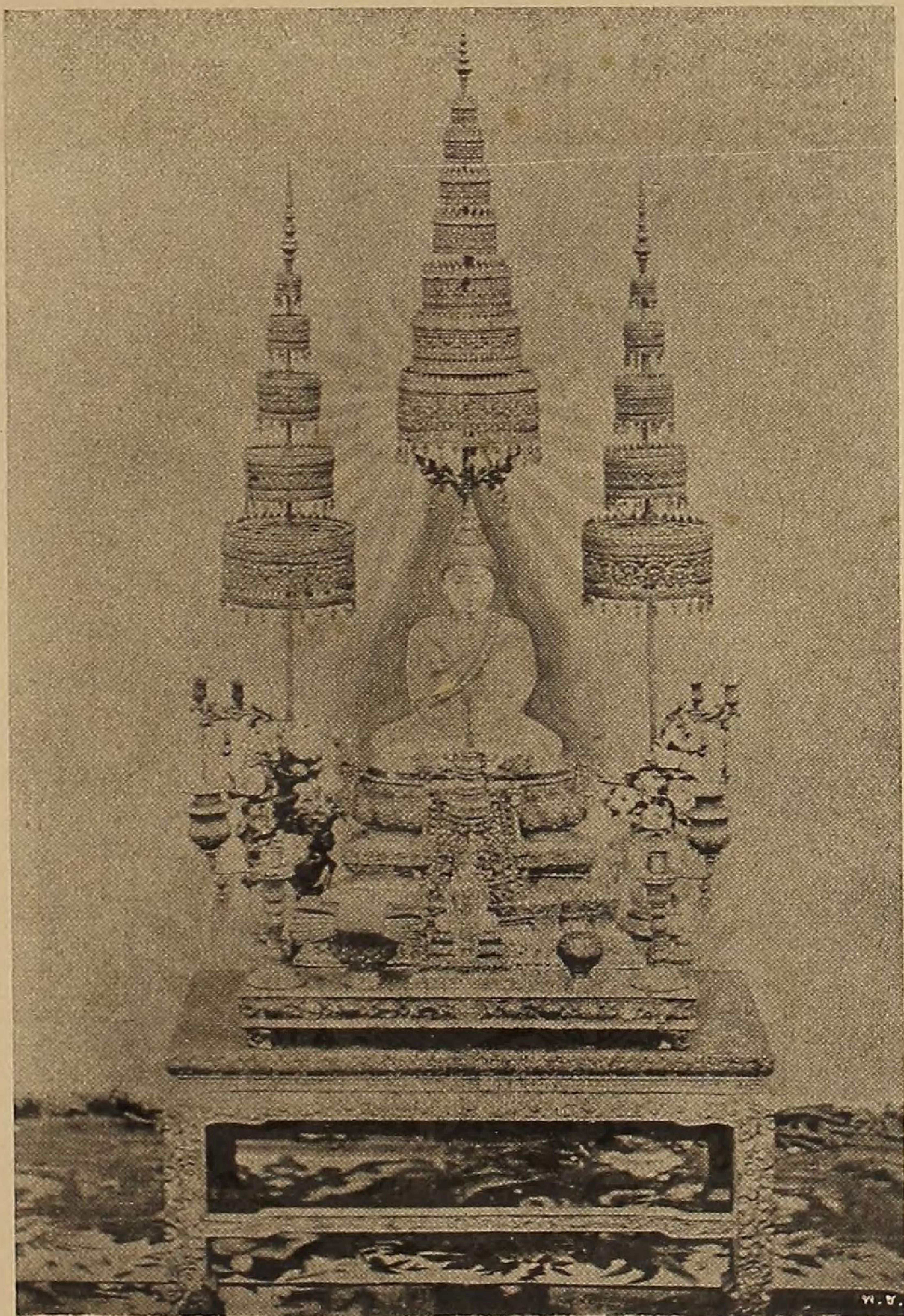

พระพุทธรูปนิมิตกรแก้วมรกต
เมื่อยังมิได้ทรงเครื่อง เห็นเนื้อแก้ว
เกลี้ยง ตลอดพระองค์

The Sacred Emerald Buddha
being undress, showing
the smooth crystal body.

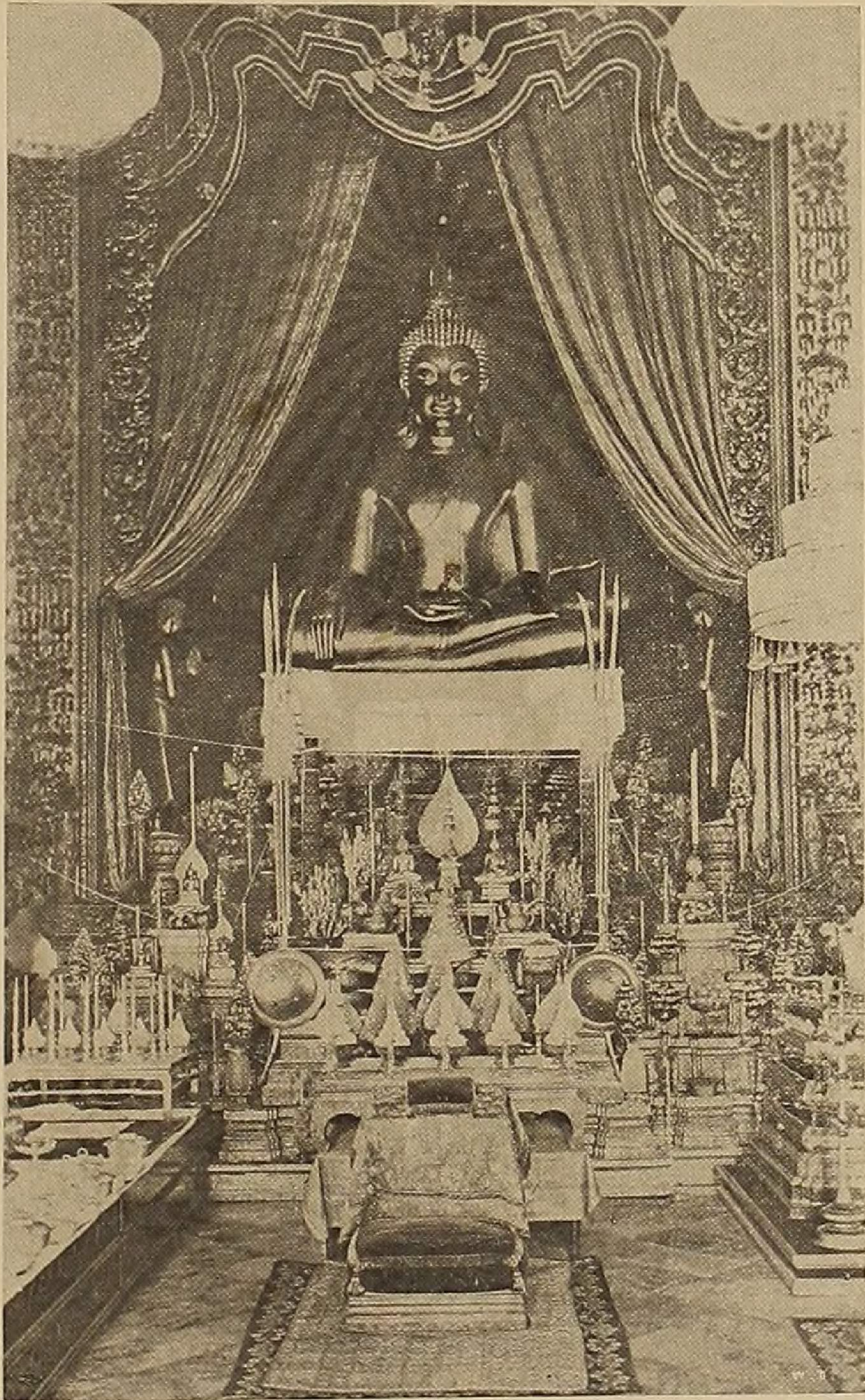

พระพุทธบุษยรัตน์, กับพระแก้ว
มรกตน้อย, ซึ่งสถิตย์อยู่ใน
พระพุทธรัตนสถาน ใน
พระบรมมหาราชวัง

The Prabud Pusayaratna
Buddha and the small
Emerald Buddha in Prabud
Pusayaratnastan (Inner
Chapel Royal) within
the Royal Grand Palace

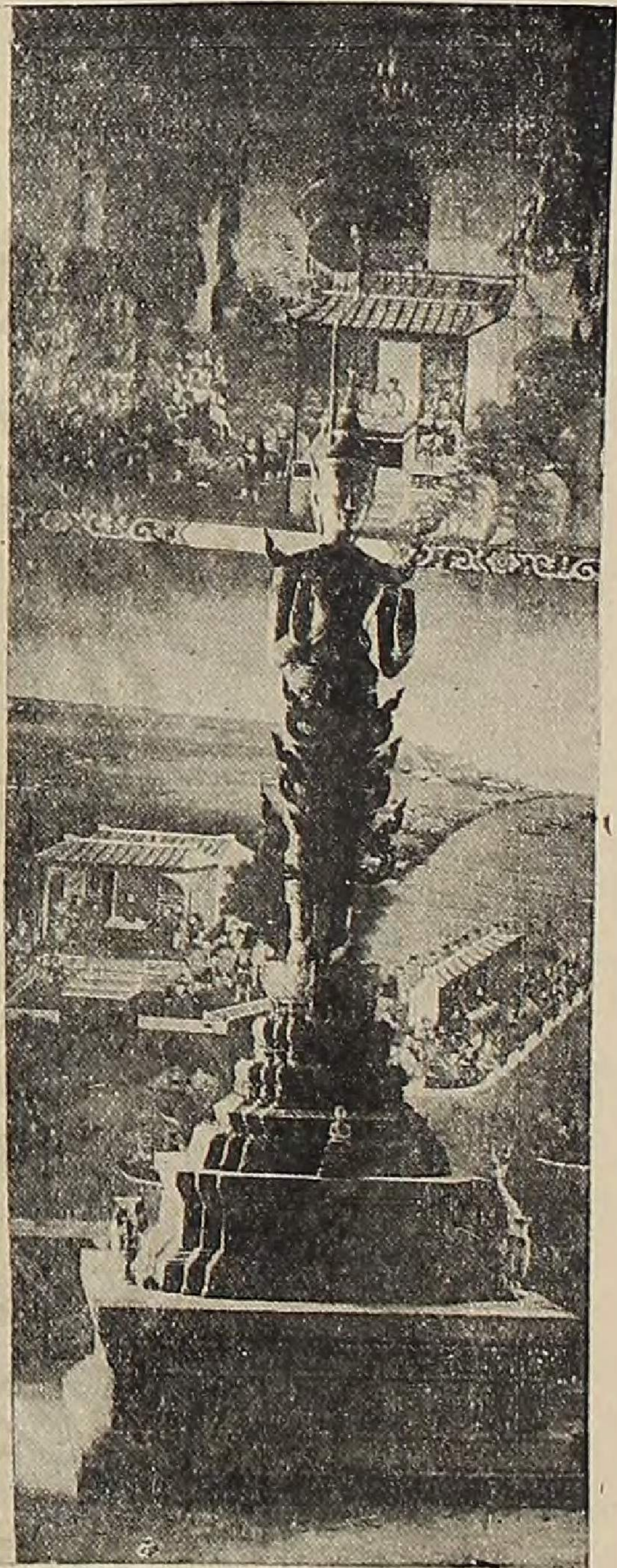
พระพุทธรูปจีนสีห์
ที่สถิตย์ในพระอุโบสถ
วัดบวรนิเวศวิหาร,

Pra Budh Chinasi in The
Temple of Wat
Bavaranivesviharn,

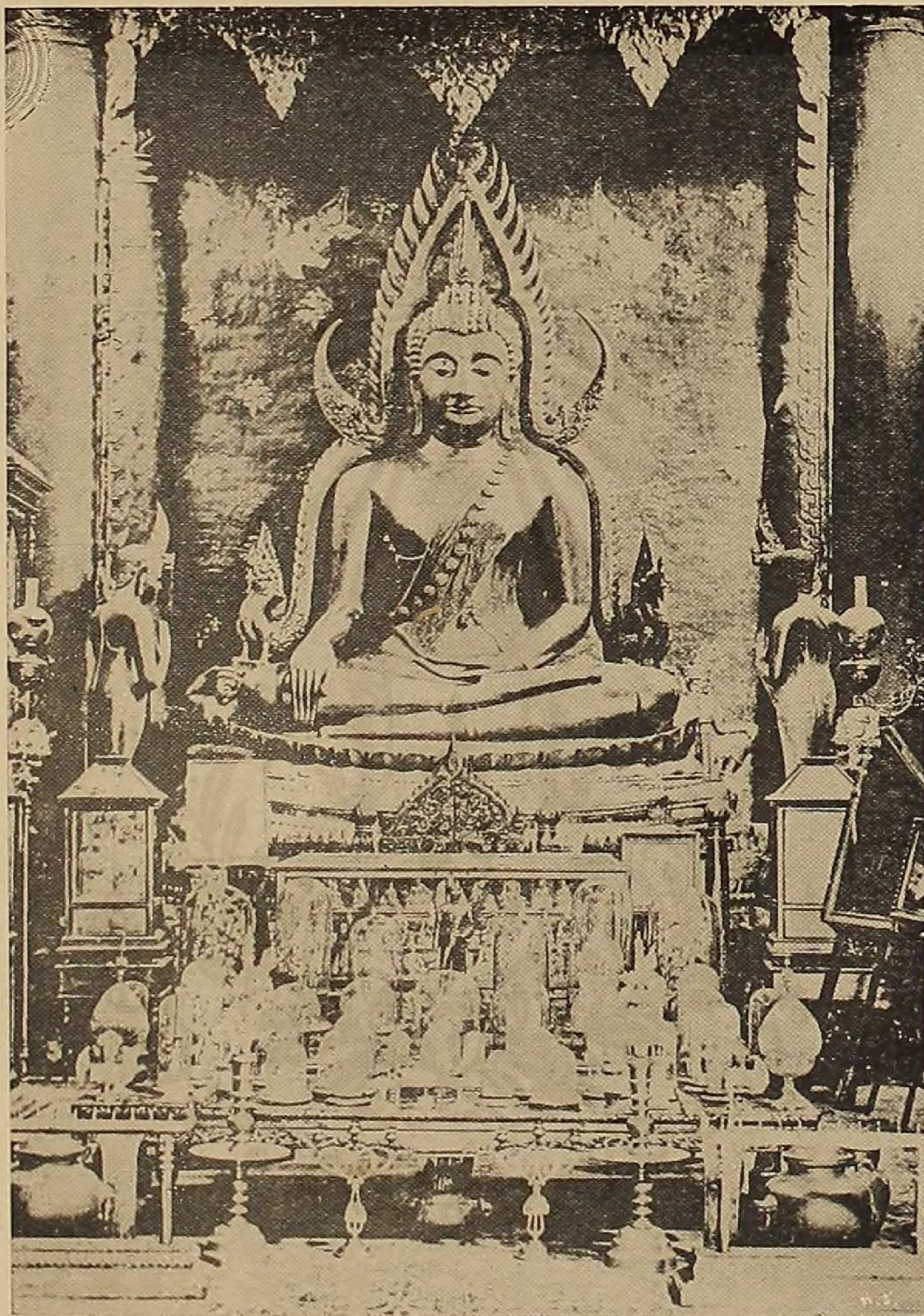

ขวา พระพุทธรูปชัชวาลย์
พระพุทธรูปปางอภัย
ประดิษฐาน
อยู่ในพระวิหารแห่งวัดบวรนิเวศวิหาร
ในพระนคร

The right - Pra Budh
Wachirayarn The left - Pra
Budh Banja - acka, in the
Pra Viharn Keng, Temple of
Wat Bovaranives Bangkok.

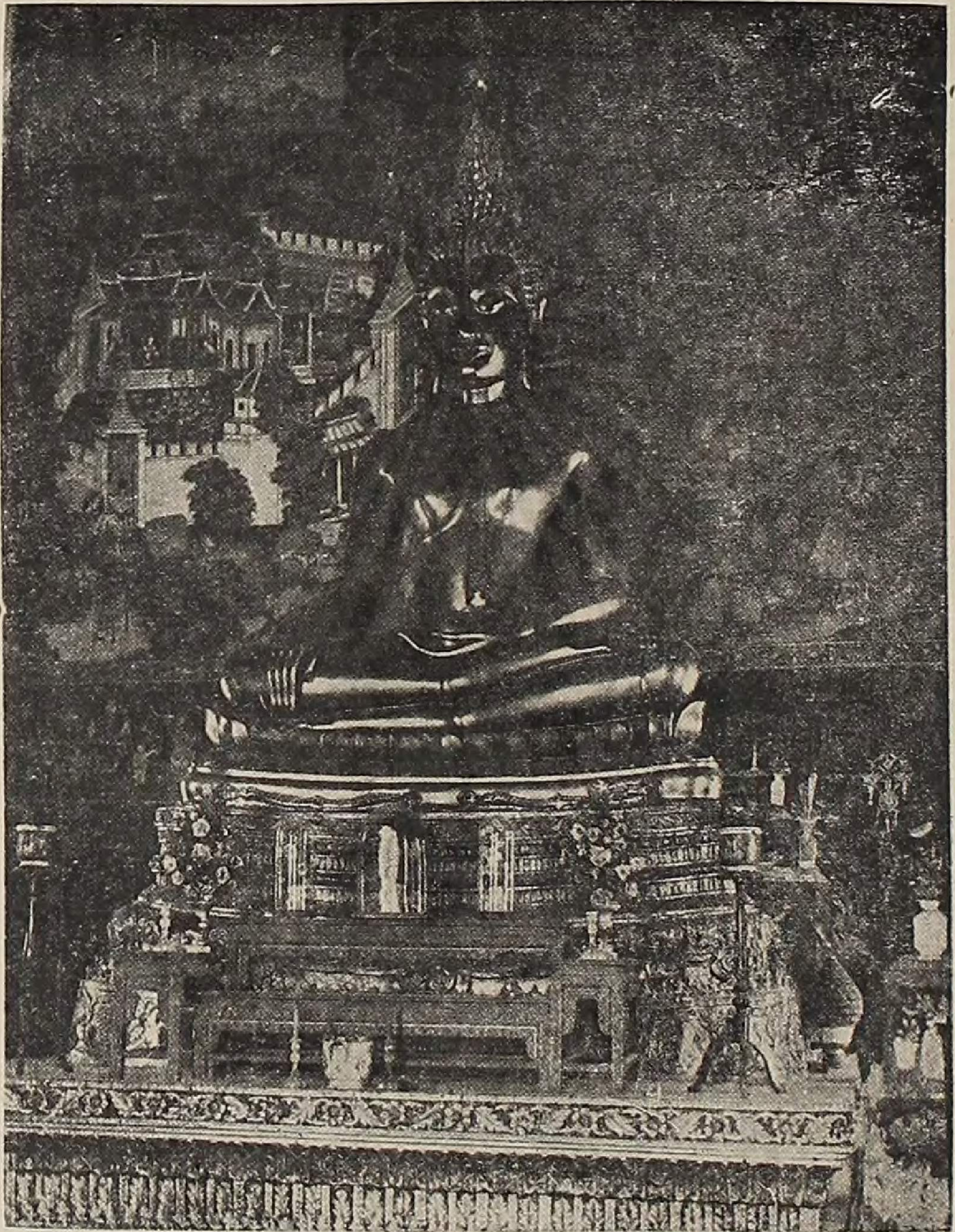

พระพุทธชินราช ที่ศักดิ์สิทธิ์
สถิตย์อยู่ ณ จังหวัดพิษณุโลก

Pra Budh Chinaraj,
Bisnuloke.

พระสาสดาในพระวิหาร วัดบวรนิเวศวิหาร ใน
พระนคร

Pra Sasda Bnddha in Pra Viharn, Wat Bovara-
nives, Bangkok.

พระพุทธรูปในวิหารคต วัดเบญจมบพิตร องค์กลางพระแบบยูนัน องค์ซ้ายพระ
 สักยสิงห์ องค์ขวาพระหริภุญไชยโพธิสัตว์

The Ancient Buddhas in the Viharnkot Gallery, Wat Benchamabopitr, Bangkok.
 The middle-PraBudh in the shape of Japanese form The left-PraSaKayaSingha The
 right-Pra Haripoonjai Bodhisatwa.

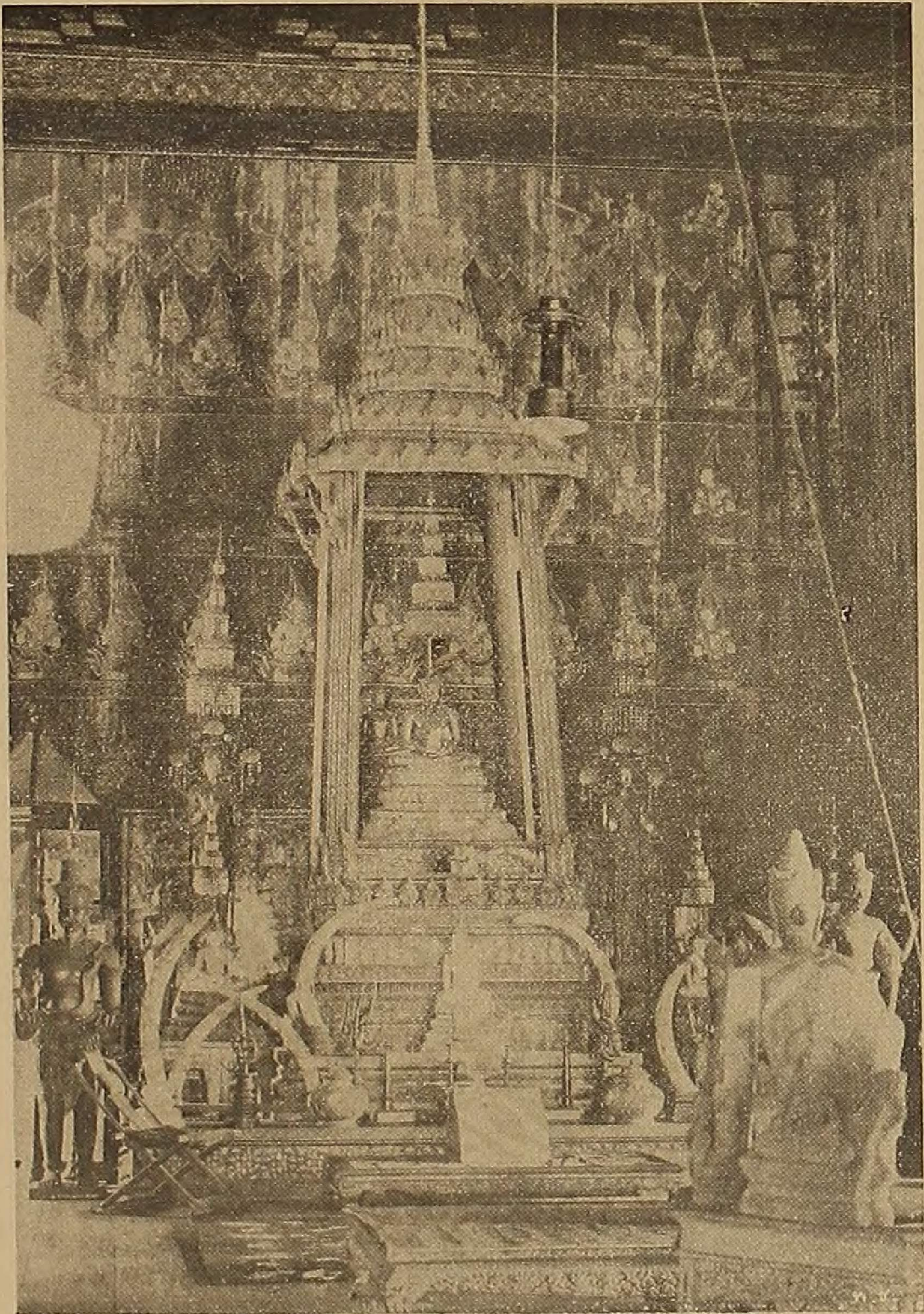

พระพุทธชินราช ในพระอุโบสถ
วัดเบญจมบพิตร พระนคร.

Prabudh Jinaraj Buddha, the principal Buddha in the Temple of Wat Benchamabopitr, Bangkok.

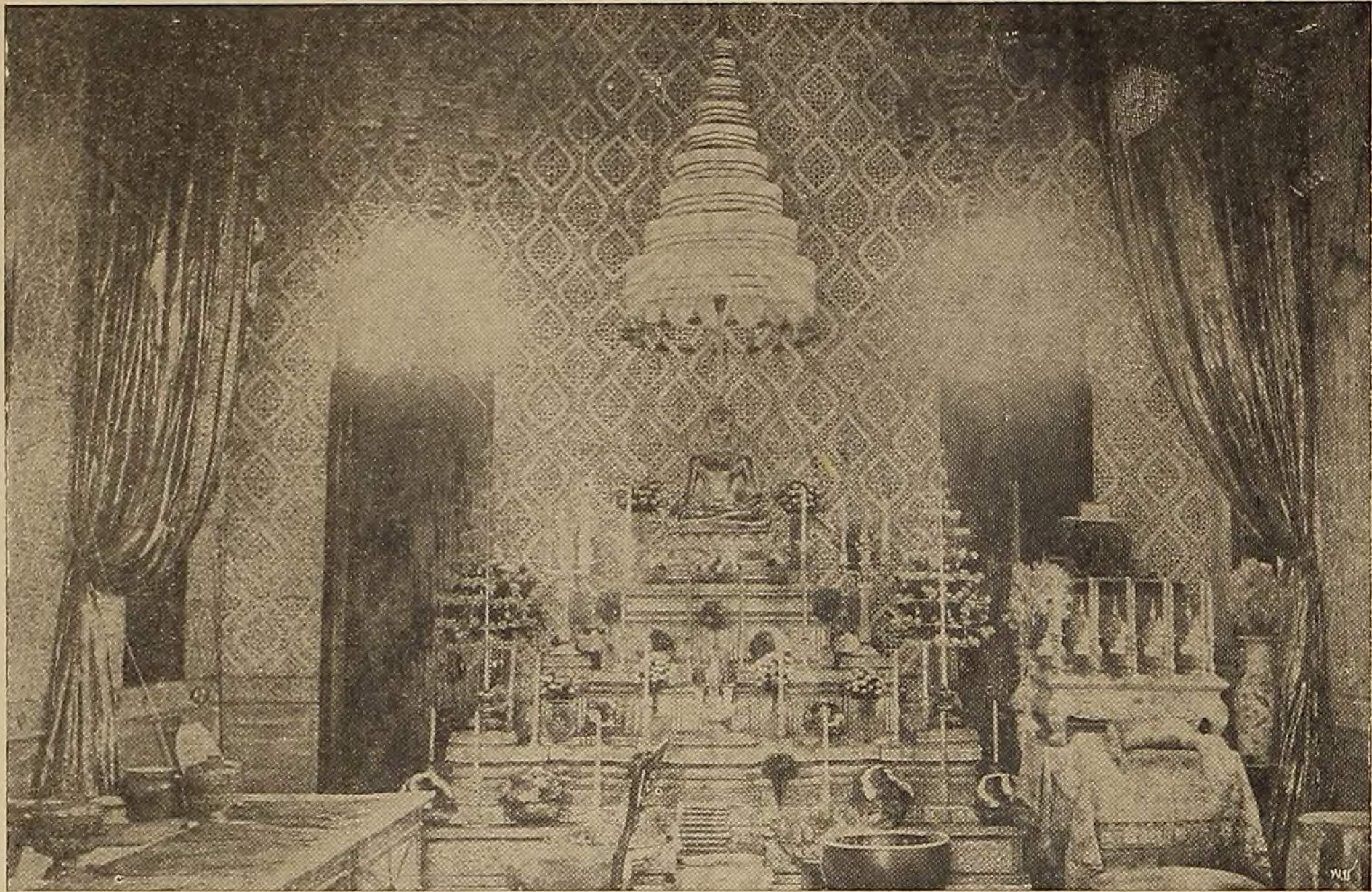

พระพุทธรูปหินค้ำ ในพระที่นั่ง
พุทธไสยวรรย์ พระราชวังบวร
(วังหน้า) ในพระนคร

The Prabud Sihing Buddha,
being placed in Pratinang
Budthaiswarya of Pra Rajwang
bovora (Wang Na) Bangkok.

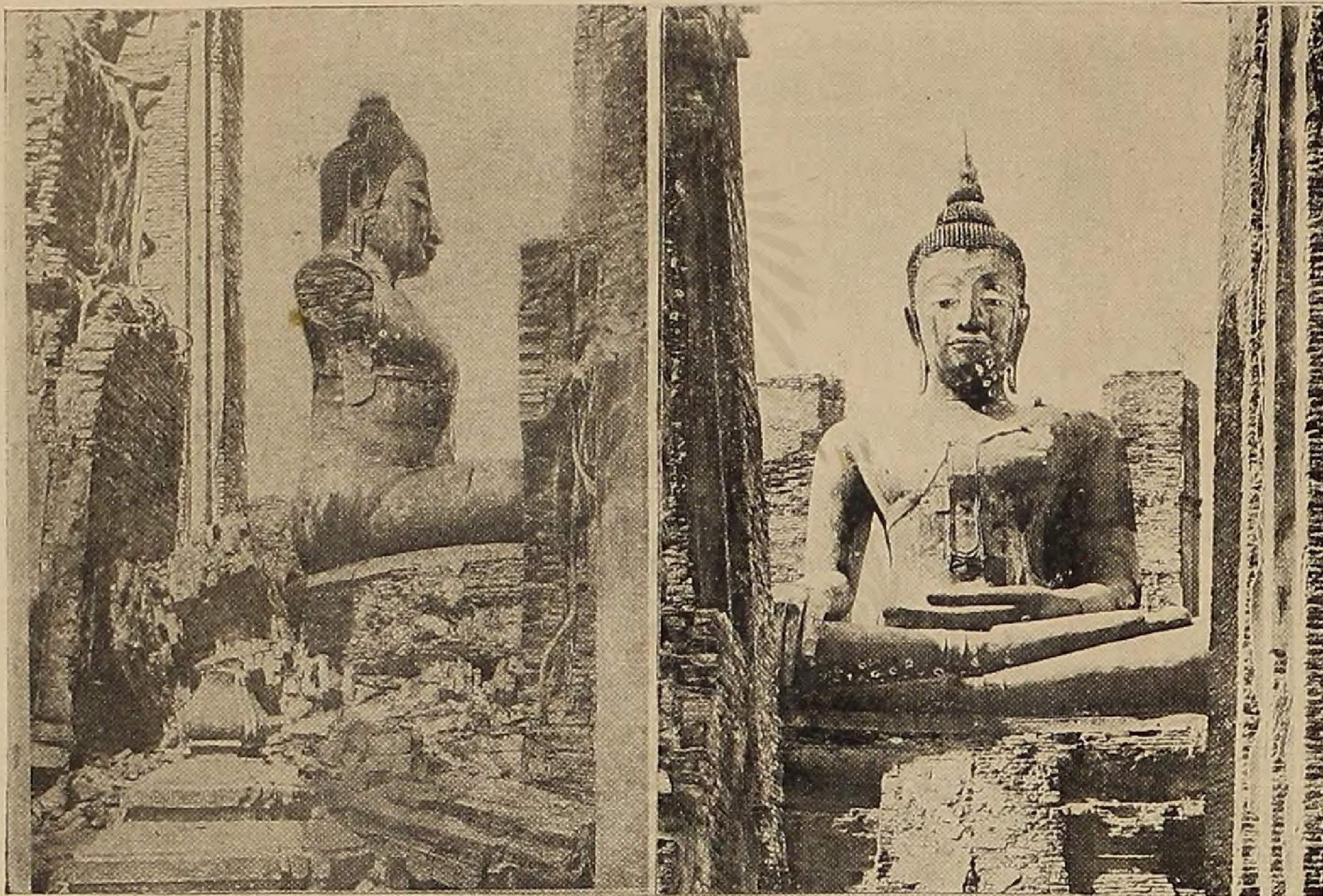

พระพุทธรูปในพระที่นั่งอัมพรสถาน
พระราชวังสนามดุสิต.

Prabudh Narasiha Buddha in Pratinang
Amborstan, Suan Dusit Palace, Bangkok.

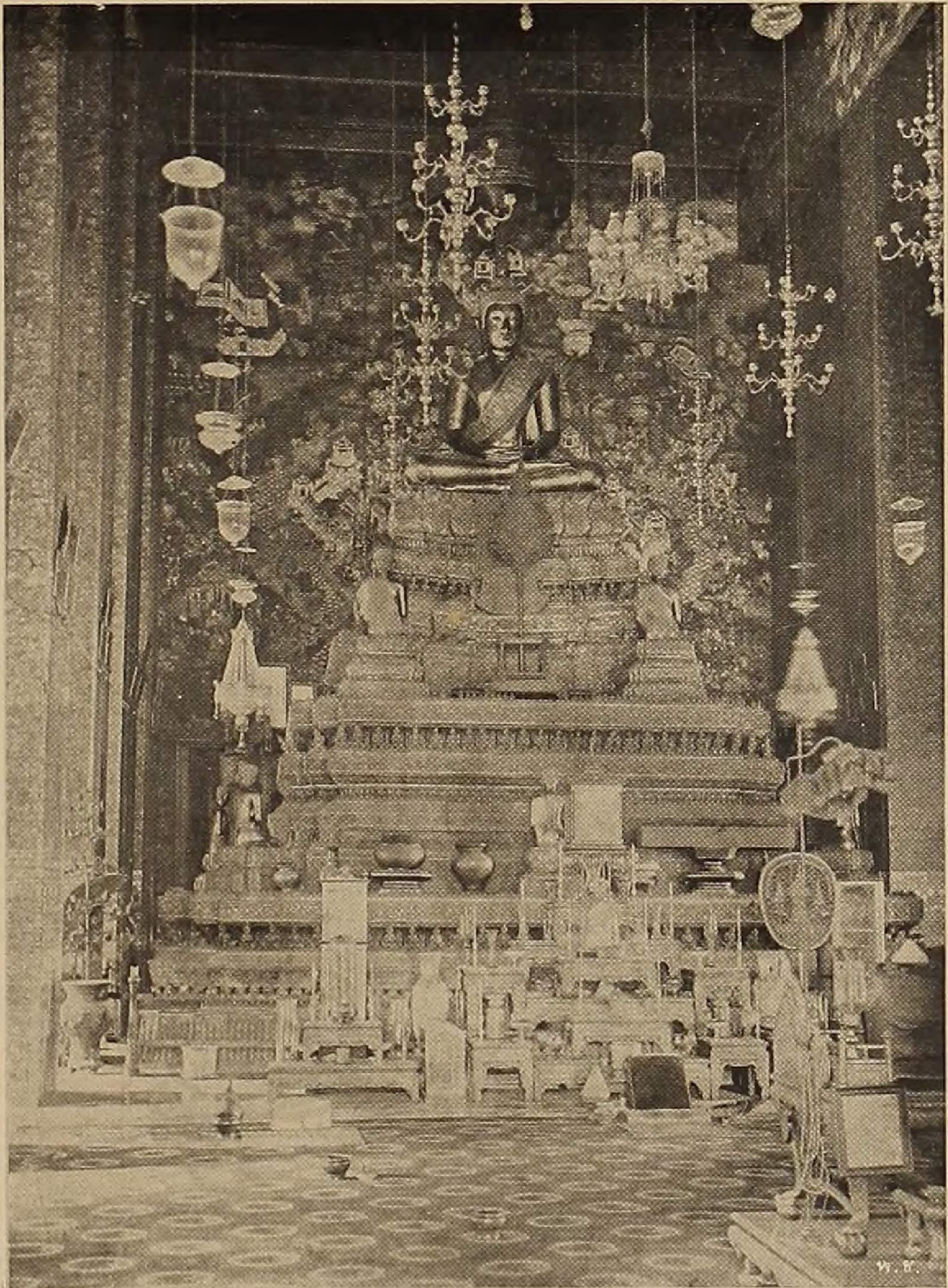

พระมงคลบพิตร วัดพระศรีสรรเพชญ์
จังหวัดอยุธยา.

Pra Mongolbopitr Buddha,
Wat Pra Srisarnbejr, Ayudhia.

พระพุทธเทวปฏิมากร เป็นพระ
ประธานอยู่ในพระอุโบสถ
วัดพระเชตุพน (วัดโพ)

Prabudh Devapatimakorn,
being the Main Buddha in
the Temple of Wat
Prachetubon (Wat Poh.)

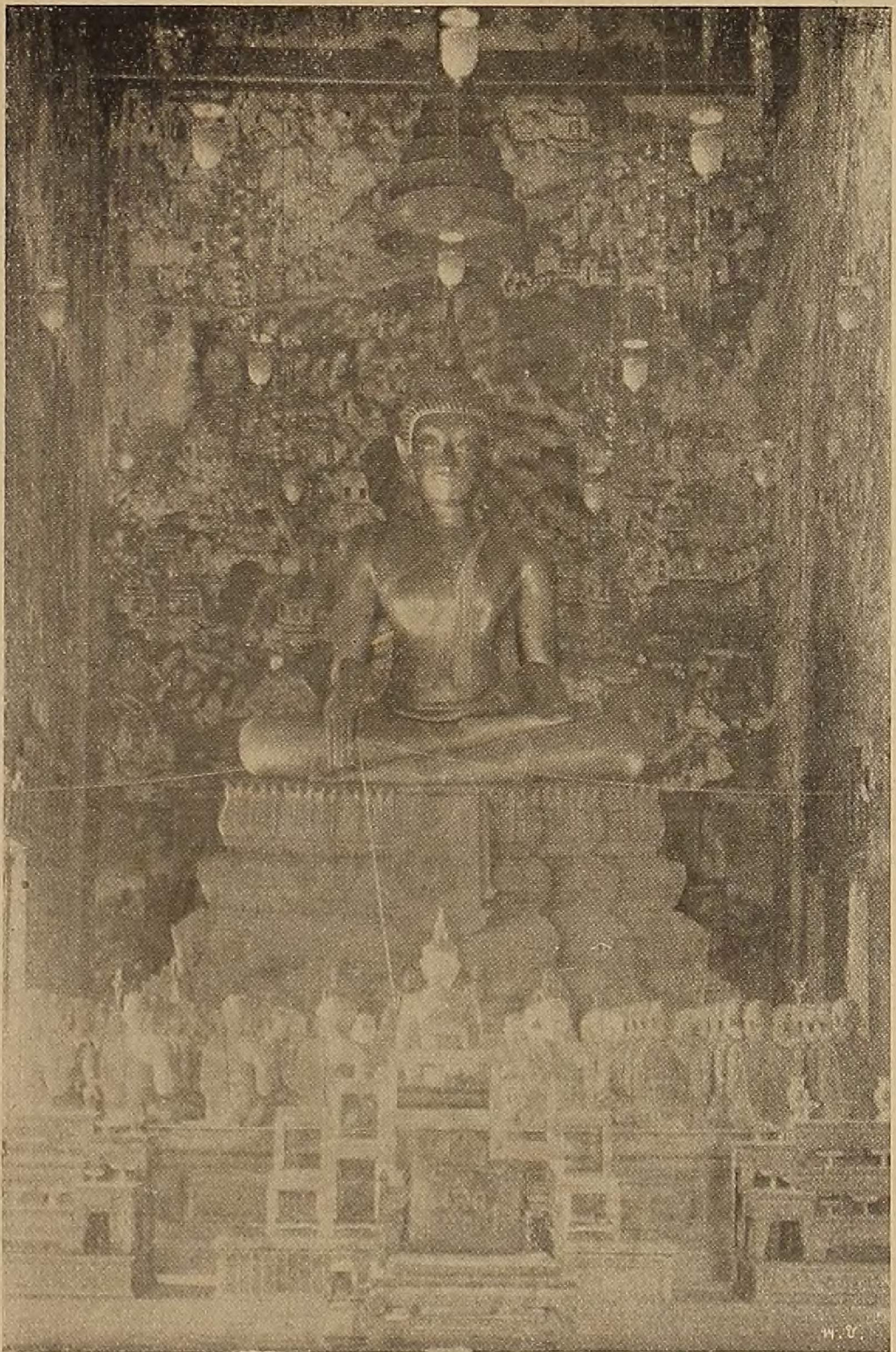

พระศรีสากยมุนี พระประธาน
ในพระวิหารหลวงวัดสุทัศน์ฯ หน้าตัก
กว้าง ๓ วา ๑ คืบ ใหญ่กว่าพระพุทธรูป
หล่อองค์อื่นๆ ในประเทศสยาม

The Pra Sri Sakayamuni
Buddha, being the principal
Buddha in the Chapel of
Wat Sutata, breadth between
two sitting knees 3 waha and
1 kup and being the largest
bronze Buddha in Siam.

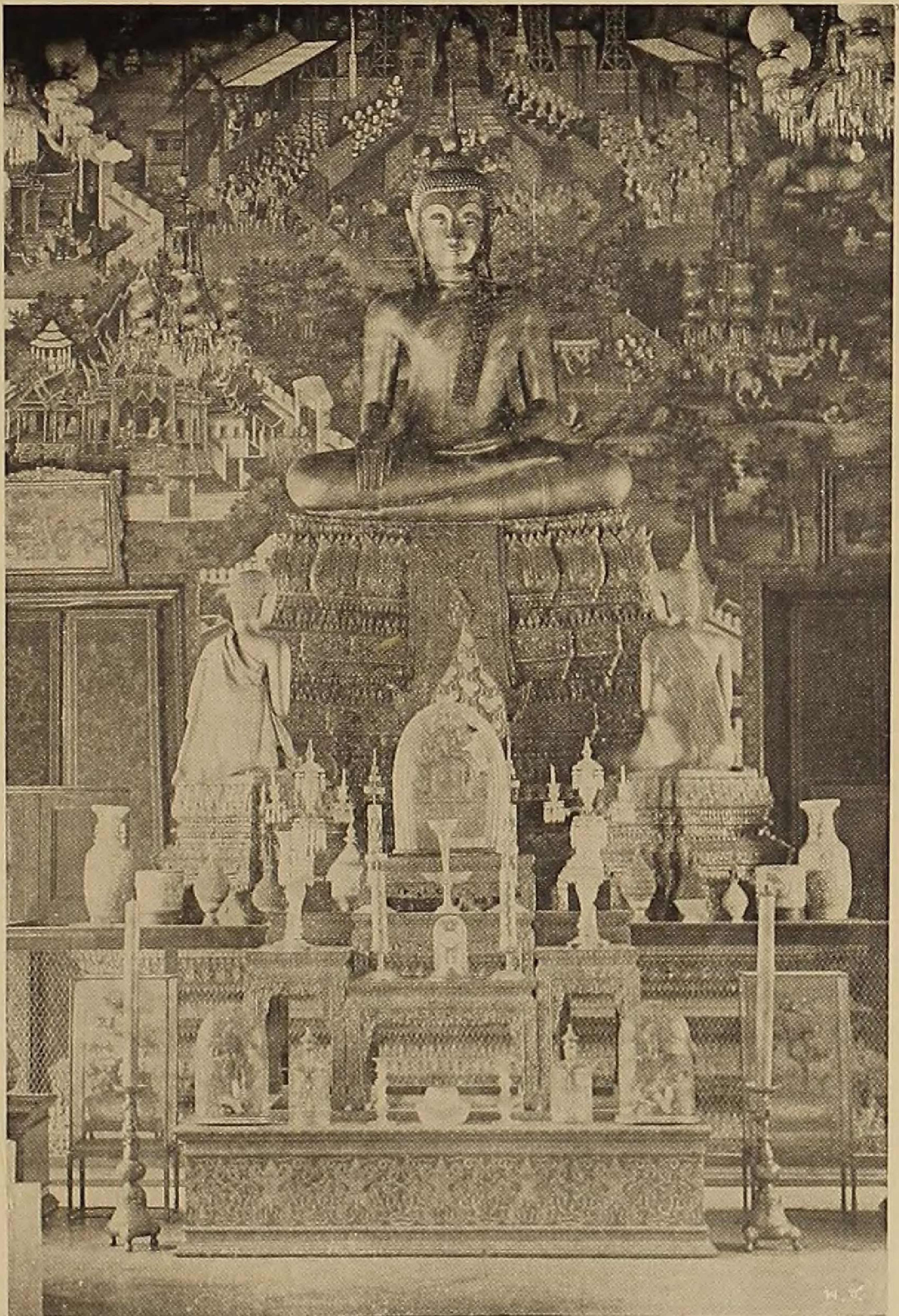

พระพุทธตรีโลกเชษฐ พระประธาน
ในพระอุโบสถวัดสุทัศน์ฯ หน้าตัก
๑๐ ศอก ๘ นิ้ว ตอนล่างพระพุทธ

โอวาทปฎิโมกษ์

The Prabud Trilokbeth
Buddha, being the principal
Buddha in the temple of Wat
Sutat.

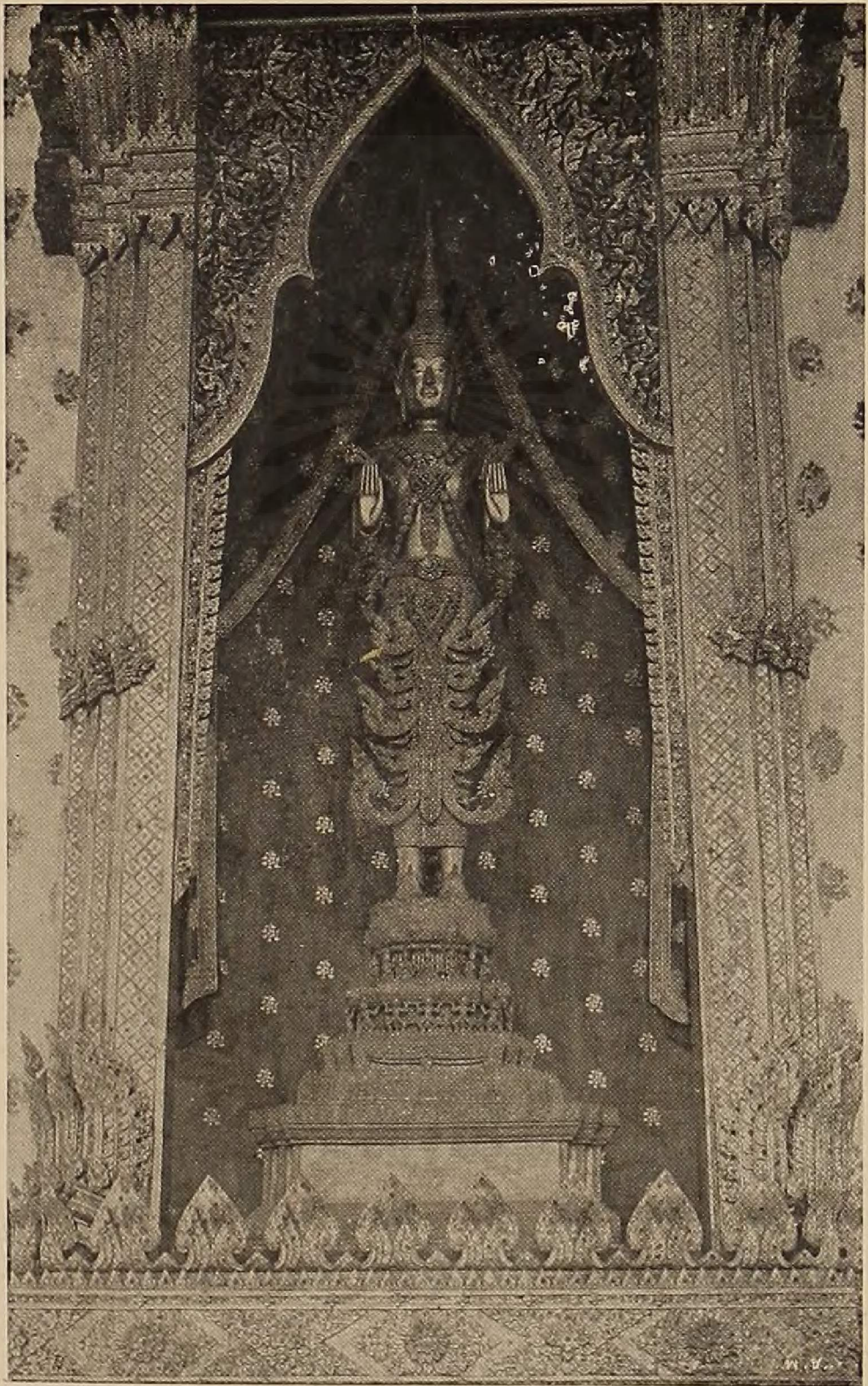

พระพุทธธรรมิกราช
ซึ่งเป็นพระประธาน ในพระอุโบสถ
วัดอรุณราชวราราม (วัดแจ้ง)

The Prabudh Dharmiraj,
placed in the Temple of
Wat Arun (Wat Chang)
as the Main Buddha.

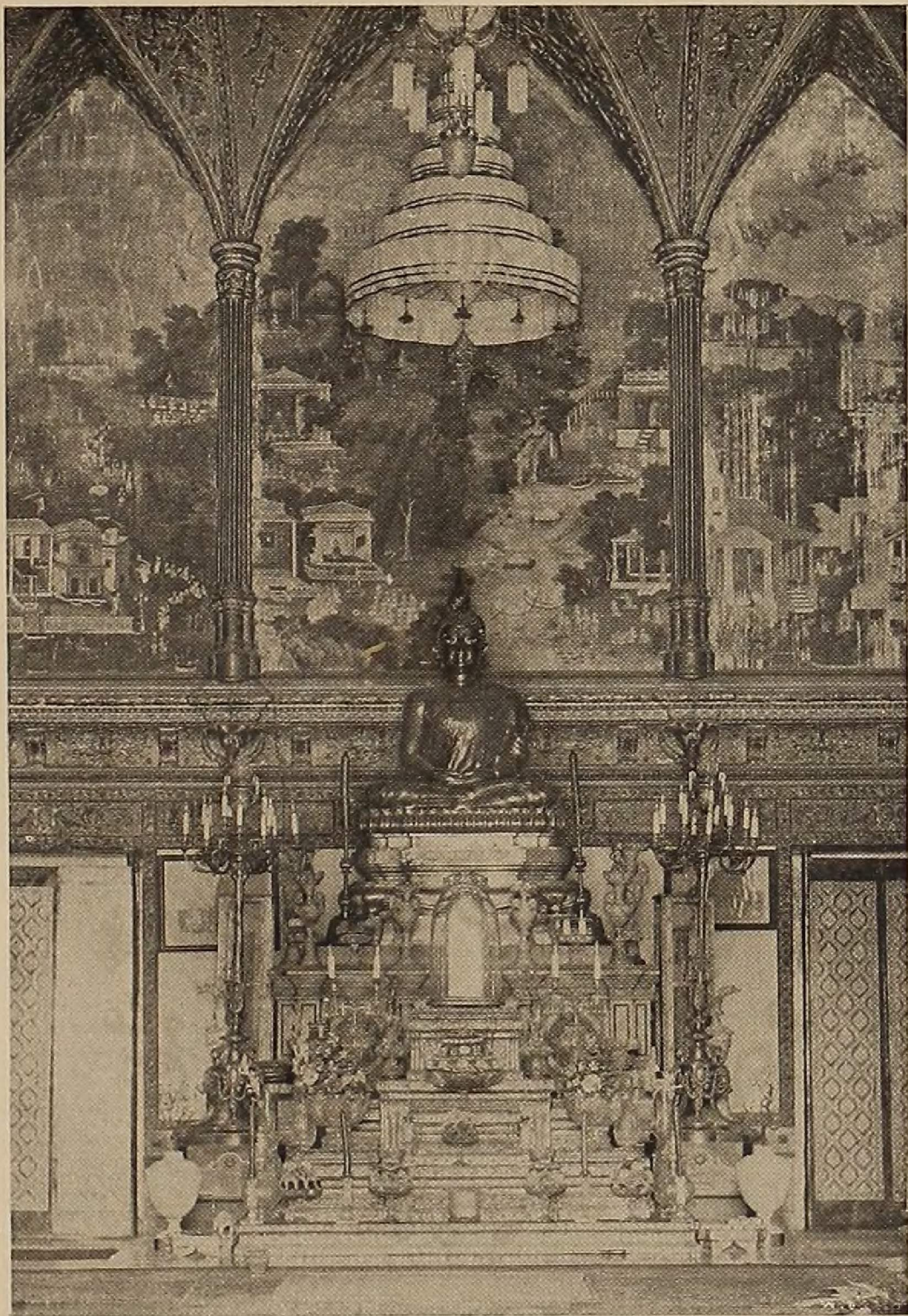

พระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ที่บุษบก
หน้าพระอุโบสถวัดอรุณ (วัดแจ้ง) ซึ่งเป็น
พระฉลองพระองค์พระบาทสมเด็จพระ
พุทธเลิศหล้านภาลัย
พระพุทธรูปเลิศหล้า ๑

The Prabudh Narumit placed
on the Canopy in front of the
Temple of Wat Arun, being the
Late King Prabud Somdetch
Prabud Lerslanahbalai's
own Buddha.

พระพุทธรูปองค์นี้ ในพระอุโบสถ
วัดราชบพิธ ประนนคร.

Prabudh Angkiros Buddha
in the Temple of
Wat Rajbopitr, Bangkok.

พระพุทธรูปพระร่วงโรจน์ ๆ
ประดิษฐานไว้ณะชั้มน่าองค์
พระปฐมเจดีย์
จังหวัดนครปฐม

The Buddha at the head
of the stairway,
Prapathomchedi.

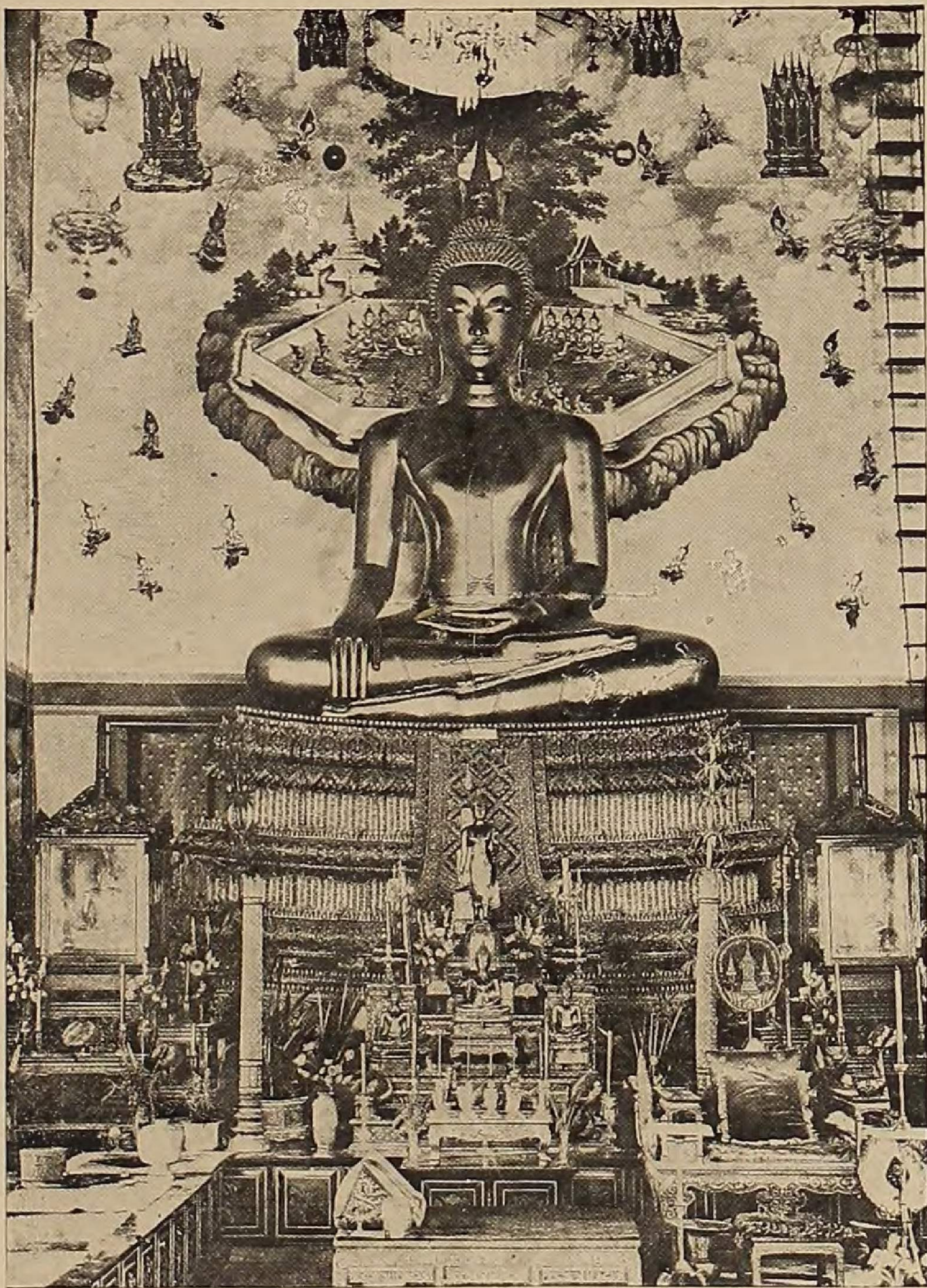

พระพุทธรัตนตรัยนายกในพระวิหาร
วัดกัลยาฯ ธนบุรี.

Prabudh Trairatnayok,
Wat Kalyanamitra
Dhomburi.

พระเสวตมมณี ในพระอุโบสถ
วัดราชนัดดา พระนคร.

Pra Srestamamuni Buddha,
the Principal Buddha in the
Temple of Wat Rajnadda,
Bangkok.

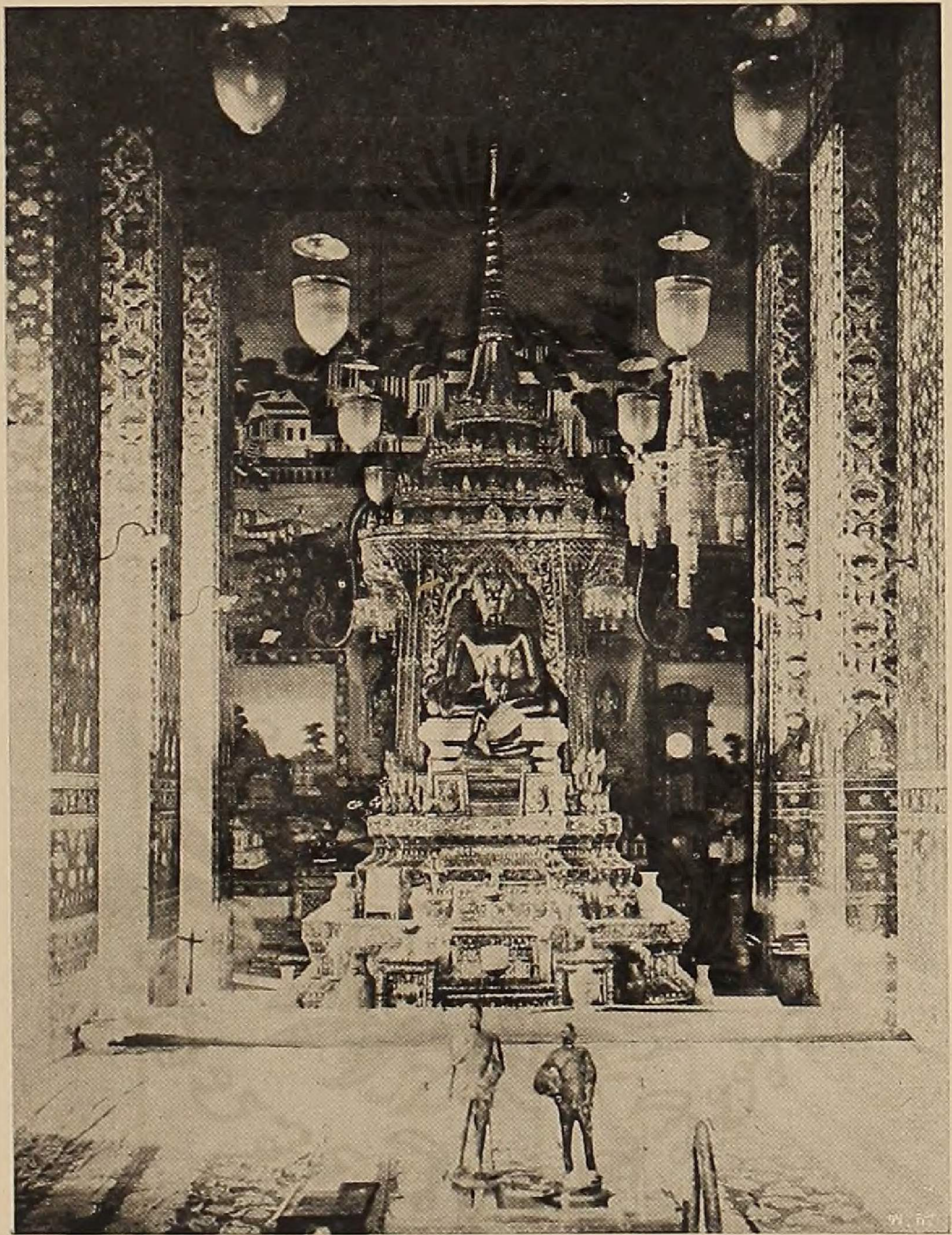

พระอัฐารส ประดิษฐาน
ณพระวิหารวัดสระเกษ.

Pra Attaros Buddha,
Wat Srakes, Bangkok.

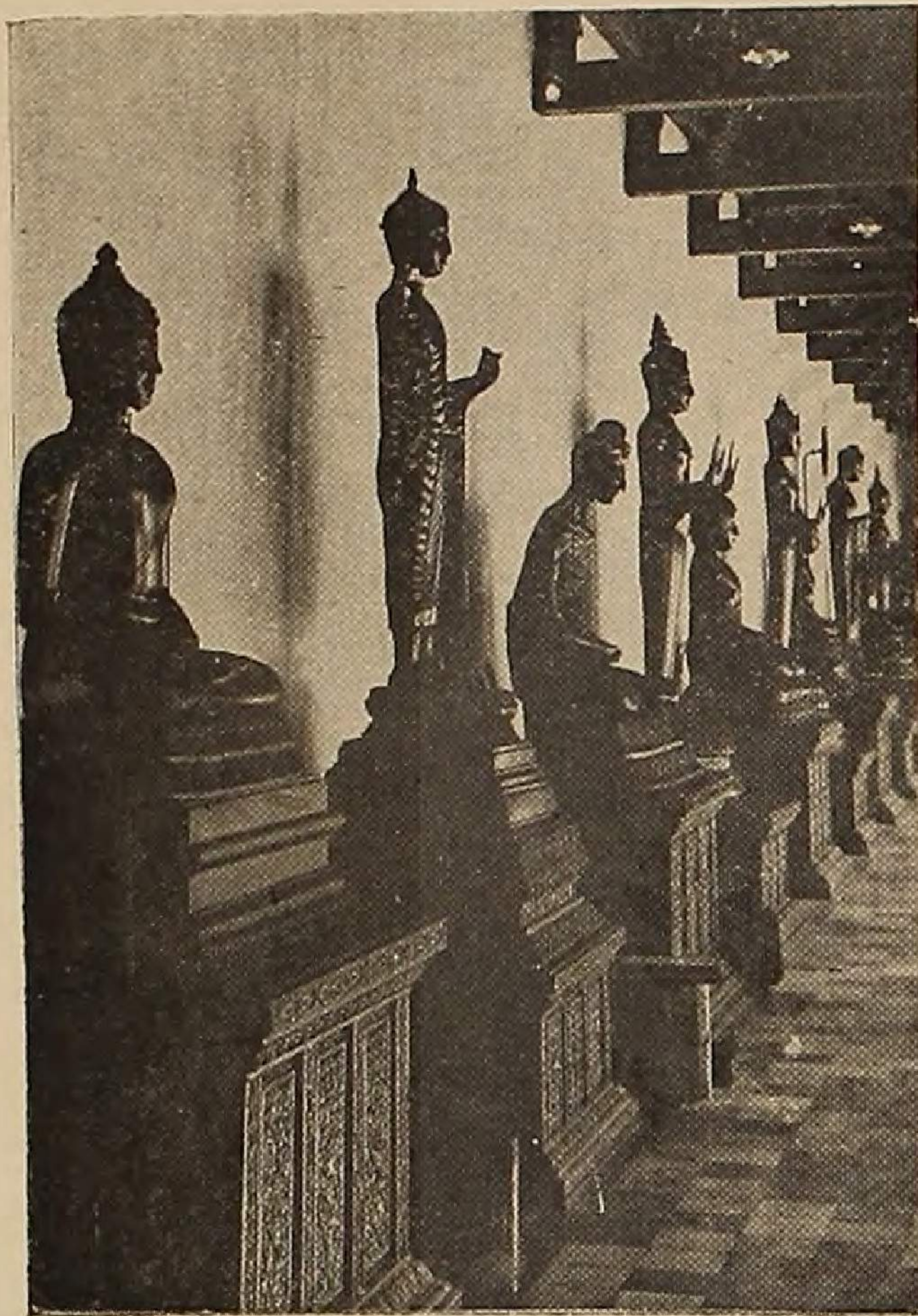

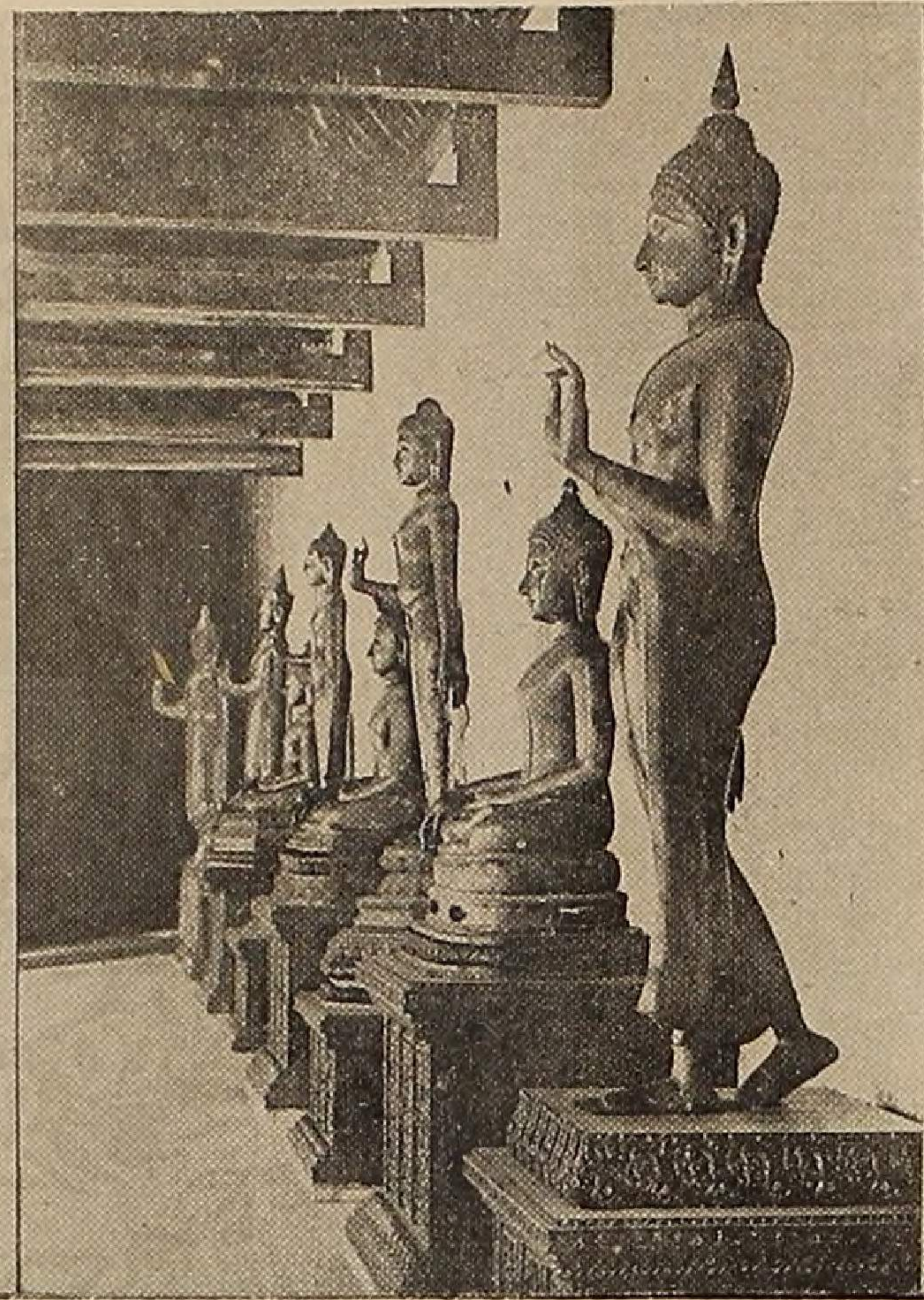
พระเสริมในพระอุโบสถ
วัดประทุมวนาราม (สระประทุมวัน)
พระนคร.

Pra Serm Buddha in the
Temple of Wat
Pratumvanaram, Bangkok.

พระพุทธรูปโบราณในพระวิหารคต
วัดเบญจมบพิตร พระนคร.

The Ancient Buddhas in the
Viharnkot Gallery, Wat
Benchamabopitr, Bangkok.

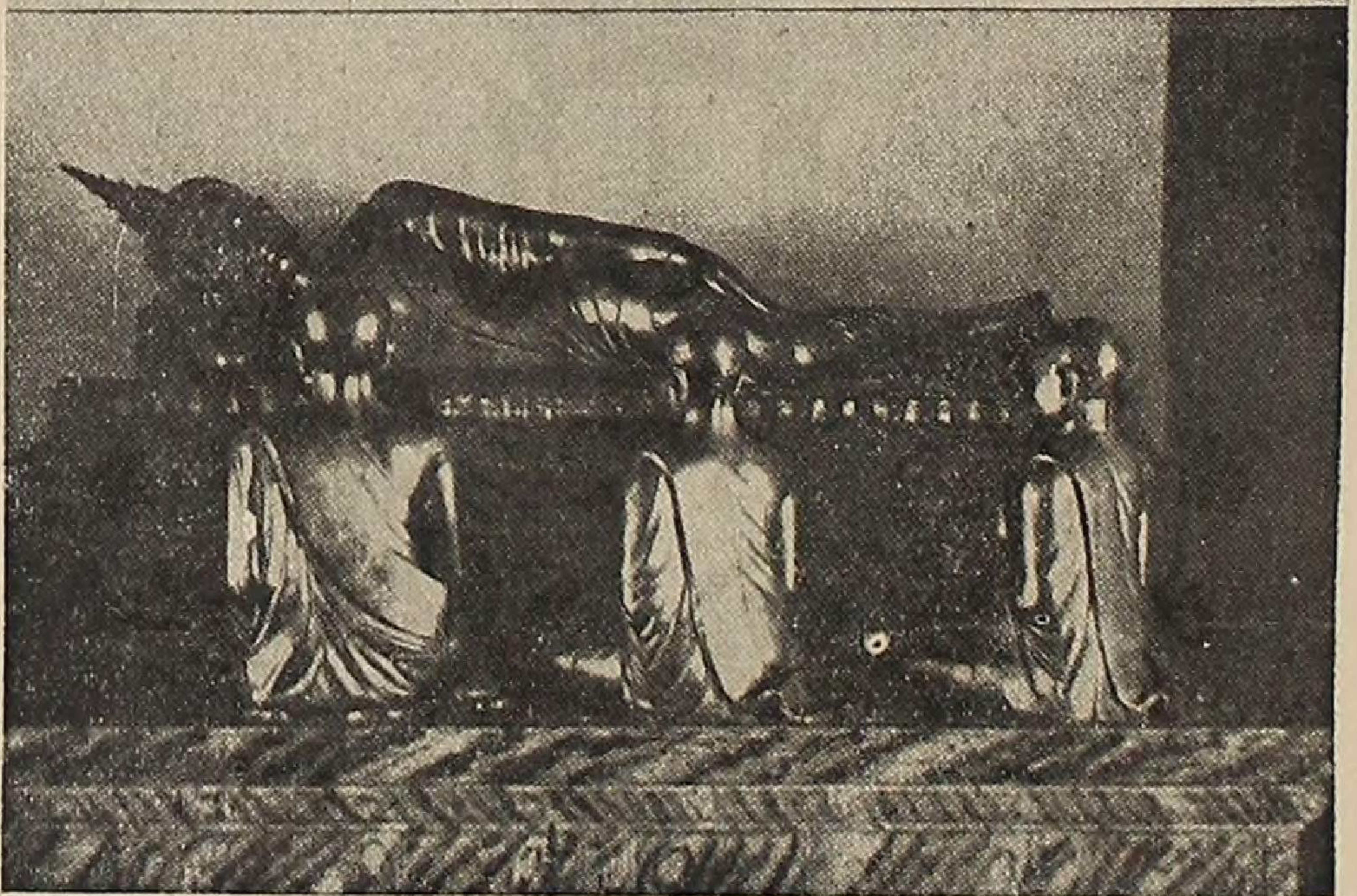

พระโบราณศิลาคันธารราษฎร์
ในพระอุโบสถวัดพระปฐมเจดีย์
จังหวัดนครปฐม.

The Ancient Stone
Gandharrasdra Buddha
in the Temple of Wat
Prapathomchedi, Nakorn-
pathom.

พระพุทธรูปบน, ตอนโปรดพระเบญจวัคคีย์ ต่าง
ตอนใกล้พระปรินิพพาน ที่พระวิหารพระปฐมเจดีย์
จังหวัดนครปฐม

Buddhas in Pra Viharn at PraPathom Chedhi Pa-
goda, NakorPathom.

๘๕
เทพยดามนุษย์ทั้งหลาย ได้
สักการบูชาแต่โบราณกาล

The gods and Humanity have
been worshipped since the
ancient times.